

Boj orgánů bezpečnostní komunity v České Republice proti korupci ve výběrových řízeních.

The Fight by Security Community Organs in the Czech Republic
Against Corruption in Tender Processes.

Martin Křížek

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin KRÍŽEK**
Osobní číslo: **A10641**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Boj orgánů bezpečnostní komunity v České republice proti korupci ve výběrových řízeních.**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracujte analýzu současného stavu.
2. Uvedte příčiny korupčního jednání v zadávaných zakázkách.
3. Zpracujte návrh konstrukce ceny v nabídkovém řízení.
4. Uvedte postup jednání v nabídkovém řízení podle zákona.
5. Navrhněte opatření k zabránění korupčního jednání.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. LAUCKÝ, Vladimír. **Technologie komerční bezpečnosti I. Vyd. 3.** Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010, 81 s. ISBN 978-80-7318-889-4.
2. LAUCKÝ, Vladimír. **Technologie komerční bezpečnosti II. Vyd. 2.** Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 123 s. ISBN 978-80-7318-631-9.
3. CHMELÍK, Jan. **Pozornost, úplatek a korupce.** Praha: Linde, 2003, 222 s. ISBN 80-720-1434-X.
4. CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. **Korupce a úplatkářství.** Praha: Linde, 2011, 281 s. ISBN 978-807-2018-536.
5. FRIČ, Pavol. **Korupce na český způsob. 1. vyd.** Praha: G plus G, 1999, 302 s. ISBN 80-861-0326-9.
6. Internet

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Vladimír Laucký

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

25. února 2013

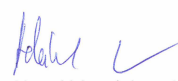
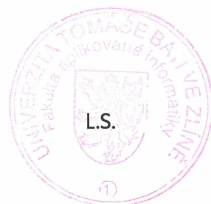
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2013

Ve Zlíně dne 25. února 2013

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Cílem této práce bylo zjistit, do jaké míry je korupce vnímána jako negativní faktor ovlivňující výběrová řízení ze strany samotných účastníků výběrového řízení.

Výzkumný vzorek pro kvantitativní dotazníkové šetření tvořilo 61 respondentů z řad zaměstnanců soukromých firem, které se přímo či nepřímo podílejí na dodávkách nebo službách v rámci stavebních nebo montážních prací a jsou součástí bezpečnostní komunity.

Výsledky práce vypovídají o vysokém podílu korupce ve výběrových řízeních, o neznalostech legislativy těch, kteří se účastní výběrových řízení, o obavách upozornovat na korupční jednání a pesimistickému postoji respondentů k opatřením bezpečnostních orgánů zabraňující korupčnímu jednání. Práce je zakončena navrhanými opatřeními ve výběrových řízeních proti korupci a konkrétním návrhem konstrukce ceny v nabídkovém řízení bez možnosti cenové manipulace.

Klíčová slova: korupce, korupční jednání, výběrová řízení, veřejná zakázka, legislativa.

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the scope of the degree from the side of tenders' participants of the tender competition to which corruption is perceived as a negative factor.

The research sample for the quantitative survey consisted of 61 respondents from employees of private companies that are directly or indirectly involved in the supply of services to the building or installation work and are part of the security community.

Results of the work indicate the high proportion of corruption in tendering procedures, the lack of legislation knowledge of those who participate in tenders, highlighting concerns about corruption and pessimistic attitudes of respondents to measures of safety authorities to prevent corruption. The work ends with the proposed measures in tendering procedures against corruption and concrete construction design of prices in the tender procedure without the possibility of price manipulation.

Keywords: corruption, acts of corruption, tendering, procurement, legislation.

Děkuji panu JUDr. Vladimíru Lauckému za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady, podněty, připomínky a příjemnou spolupráci. Děkuji všem lidem za ochotu poskytnout cenné informace a odpovědi na mé otázky a za jejich pomoc při realizaci výzkumného šetření.

Na závěr děkuji své rodině, která mi poskytla dostatečné zázemí a pomohla mi tak při psaní bakalářské práce.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CHARAKTERISTIKA KORUPCE, FORMY A PŘÍČINY	11
1.1 DEFINICE KORUPCE.....	11
1.2 FORMY A ZPŮSOBY PÁCHÁNÍ KORUPCE.....	11
1.3 PŘÍČINY VZNIKU KORUPCE	13
1.4 PRÁVNÍ ÚPRAVA	14
1.4.1 Korupční opatření v oblasti veřejného práva	15
1.4.2 Korupční opatření v oblasti soukromého práva	16
1.5 ZPŮSOBY KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
1.6 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU KORUPCE NA ÚZEMÍ ČR.....	18
2 ORGÁNY PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI PROTI KORUPCI	20
2.1 ORGÁNY VEŘEJNÉ SPRÁVY	20
2.1.1 Vláda České republiky – Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí	20
2.1.2 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.....	20
2.1.3 Policie ČR Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV	21
2.1.4 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.....	21
2.1.5 Bezpečnostní informační služba.....	22
2.2 NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE A FONDY.....	23
2.2.1 Transparency International - Česká republika, o. p. s.	23
2.2.2 Růžový panter, o. s.	23
2.2.3 Ekologický právní servis, o. s. (EPS).....	23
2.2.4 Nadační fond proti korupci (NFPK).....	23
3 KORUPCE VE VÝBĚROVÉM ŘÍZENÍ	25
3.1 POSTUPY JEDNÁNÍ V NABÍDKOVÉM ŘÍZENÍ PODLE ZÁKONA.....	25
3.1.1 Pojem nabídkové řízení.....	26
3.2 ZÁKONEM STANOVENÉ DRUHY ZADÁVACÍHO ŘÍZENÍ.....	26
3.3 OCHRANA PROTI NESPRÁVNÉMU POSTUPU ZADAVATELE.....	28
3.3.1 Námitky	29
3.3.2 Dohled nad dodržováním zákona.....	29
3.3.3 Smírčí řízení	30
3.4 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVY VE VEŘEJNÝCH ZAKÁZKÁCH.....	30
3.5 KALKULACE A ROZPOČET CENOVÝCH NABÍDEK.....	31
3.6 HLAVNÍ PROBLÉMY SOUČASNÉHO STAVU ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK.....	32
4 PREVENCE KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ	33
4.1 AKTUÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROTİKORUPČNÍ OPATŘENÍ	33
4.1.1 Protikorupční opatření při přijímání právních předpisů.....	33

4.2	PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ PŘI NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM	34
4.3	PREVENTIVNÍ OPATŘENÍ TÝKAJÍCÍ SE INFORMOVANOSTI VEŘEJNOSTI A V RÁMCI STÁTNÍ A VEŘEJNÉ SPRÁVY.....	34
4.4	PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ V ČINNOSTI POLICIE ČR A STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A SOUDŮ.....	35
4.5	PROTIKORUPČNÍ OPATŘENÍ V OBLASTI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	35
II	PRAKTICKÁ ČÁST	37
5	CÍL VÝZKUMU	38
5.1	DÍLČÍ CÍLE	38
5.2	HYPOTÉZY	38
5.3	CHARAKTERISTIKA SOUBORU	38
5.4	ZPRACOVÁNÍ DAT.....	39
5.5	VÝSLEDKY	39
5.6	OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	50
5.7	NAVRHOVANÁ OPATŘENÍ K ZABRÁNĚNÍ KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ VE VÝBĚROVÉM ŘÍZENÍ.....	51
5.8	NÁVRH KONSTRUKCE CENOVÉ NABÍDKY	52
	ZÁVĚR	57
	CONCLUSION	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	62
	SEZNAM GRAFŮ	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Problematika korupce je značně obsáhlá a nedá se postihnout v jedné práci. O přesném pojmu korupce již bylo popsáno mnoho literatury a každá jej popisuje jako jeden z nebezpečných faktorů dnešní doby. Neznamená to ovšem, že se tento projev lidského chování nevyskytoval již dříve, a že se objevuje až v dnešní době. Prokázat korupční jednání a trestně stíhat jejich účastníky je snahou představitelů každé společnosti. Má mnoho podob, je těžké ji odhalit a kolikrát ještě těžší si ji přiznat. Z médií se dozvídáme o korupčních aférách, v nichž figurují mnozí státní představitelé nebo významní zastupitelé státních organizací, dokonce korupce kvete i v řadách bezpečnostních složek, které se přímo na jejím boji podílí. Získávání informací o těchto skutečnostech je problematické, jelikož se stávalo, že ti, kteří na něco podobného upozornili či se stali korunními svědky v korupčních aférách, se stali nepohodlnými a mnohdy oni sami pod nátlakem výhrůzek byli uplácani a měnili své výpovědi. Každým rokem jsou vytvořena nová opatření v zabránění korupce, vedou se statistiky výskytu korupce v České republice a srovnávají se s jinými zeměmi, a přesto řada z nás nepocituje zlepšení. Korupce nadále bují a to ve všech oblastech.

Téma bakalářské práce je mi blízké, protože jsem zaměstnancem firmy, která se přímo podílí na dodávkách nebo službách v rámci stavebních nebo montážních prací bezpečnostního zařízení a je součástí bezpečnostní komunity. Citlivost tématu byla jednou z překážek k získání objektivních poznatků ze strany bezpečnostních orgánů k vyjádření se o boji proti korupci, které se buď nechtěli k tomuto vyjadřovat vůbec, nebo nás odkazovali na jejich internetové stránky jako zdroj informací. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli získat tyto informace z druhé strany, tedy od těch, kteří se s korupcí přímo setkávají, prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření.

Cílem naší práce bylo zjistit, do jaké míry je korupce vnímána jako negativní faktor ovlivňující výběrová řízení ze strany samotných účastníků výběrového řízení. Jako dílčí cíle jsme stanovili zjistit četnost výskytu korupce při výběrových řízeních, zjistit, do jaké míry jsou účastníci výběrového řízení informováni o boji proti korupci v ČR, zjistit postoj účastníků ve výběrových řízeních k upozornění na korupční jednání a zjistit názor účastníků na navrhovaná opatření v boji proti korupci ve výběrovém řízení. Výsledky této práce přináší nejen odpovědi na otázky cílů této práce, ale vedou i k zamyšlení, co by mohlo přispět k zabránění nebo alespoň snížení korupce při výběrových řízeních.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA KORUPCE, FORMY A PŘÍČINY

1.1 Definice korupce

Pojem „korupce“ není zatím v českém právním řádu přesně definován. Známe ho spíše pod synonymem „úplatkářství“, který je typickým českým výrazem, jehož podoba není ve světě používána. Původ pojmu korupce vychází z latinského výrazu „rumpere“, jenž v překladu znamená „zlomit, přetřhnout“. Jedná se tedy o přetržení nekalého jednání, které vede k tomu, aby dotyčná osoba změnila své postoje, zásady a názory. Můžeme říci, že korupce zahrnuje všechny projevy, ze kterých získává neoprávněný prospěch a poskytuje jakékoliv výhody tomu, kdo prospěch poskytuje (Volejníková 2007, s. 14).

V interním protikorupčním programu Ministerstva vnitra definuje vláda České republiky (Usnesení vlády ČR 2003, č. 473) korupci slovy: *„Korupci je možno charakterizovat jako zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu nestrannosti při rozhodování. Je motivováno snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu. Součástí korupčního vztahu je vždy ten, kdo rozhoduje, jeho moc odchylovat se od stanovených pravidel, výměna takto vychýleného rozhodnutí za výhodu a nesprávnost, protiprávnost nebo amorálnost takového vztahu výměny“.*

Vztah korupce a úplatkářství z filozofického pohledu můžeme brát jako vztah obecného a užšího, ve kterém korupce zahrnuje všechny projevy, ze kterých získává neoprávněný prospěch a úplatkářství, při kterém osoba jedná proti dobrým mravům nebo morálním povinnostem vlivem osoby působící na ni nenásilnými prostředky. Mezi nejčastější prostředky patří peníze, ale častěji i jiné hmotné výhody. Lze tedy shrnout, že při korupci nerozhoduje, kdo daný zisk přijímá a kdo ji nabízí (Chmelík 2003, s. 11).

1.2 Formy a způsoby páchání korupce

Pro rozdělení forem a způsobů samotné korupce je vhodné pochopit vzájemné vztahy mezi *úplatkářstvím, korupcí a darem*. Tyto rozdílné pojmy je možné chápat jako faktory, které jsou ve společnosti nepřijatelné, a pohled na ně se nerozlišuje. Přesto je při bližším zkoumání možné dojít k závěru, že především z pohledu rozsahu a formy může být každá z těchto forem rozdílná. Ve většině případů se některé formy úplatkářství v podstatě liší od

jednotlivých protislužeb přes poskytnuté výhody až po drobné pozornosti. Tyto poskytované nebo nabízené výhody jsou v nás pěstovány již od útlého věku, aniž bychom tušili, že svým slušným vystupováním či nadhledem k dané situaci se dopouštíme jedné z forem korupčního jednání (Chmelík 2003, s. 35-36). Jako příklad je možné uvést nošení dárků učitelce za vysvědčení, nebo zanechání spropitného číšníkovi za jeho provedené služby. Tyto procesy jsme vzali za své a chováme je v sobě jako běžnou součást našeho života.

Forma úplatku může mít nejrůznější podoby. Mezi nejčastější patří finanční výhody, méně časté jsou protislužby, poskytování významných informací, výhodné koupě předmětů, poskytnutí bytu. Nejzávažnější formy se vyskytují v různých protislužbách, jako je například poskytnutí výhodných zakázek, instalování do veřejných či vedoucích funkcí. Z tohoto úhlu pohledu je úplatkářství nižší formou korupčního jednání, odlišující se nižší mírou intenzity jednání a menším rozsahem poskytnutých nebo nabízených výhod (Chmelík 2003, s. 36).

Podle intenzity páčání, rozsahu a závažnosti se korupční jednání rozděluje:

- a) malá (bagatelní) korupce – jde o drobné úplatky spojené s každodenním životem lidí, které jedinci neposkytují zvláštní výhody. S touto formou korupce se setkáváme velmi často, mnohé z nich ani za korupci společností nejsou považovány, jelikož většinou souvisí s vyjádřením spokojenosti a vděčnosti,
- b) velká (organizovaná) korupce – jedná se o chování s úmyslem získat vysoké zisky za současné negativního dopadu na společnost v oblasti ekonomické i morální. Vzhledem k tomu, že tato korupce bývá velmi dobře promyšlená a plánovaná a její součástí jsou vysoce postavení veřejní činitelé, je těžko odhalitelná.

Další kritéria, dle kterých bychom mohli klasifikovat další formy korupce, jsou například kritérium podle původu aktérů korupce, podle teritoriálního rozsahu, podle četnosti.

Významným kritériem, a veřejnosti asi nejbližší, je kritérium dle oblasti výskytu korupce. Podle tohoto kritéria rozdělujeme korupci na:

- a) korupce ve veřejné správě,
- b) politická korupce,
- c) korupce ve státní správě,

- d) korupce ve veřejném sektoru,
- e) korupce v soukromém sektoru,
- f) korupce v médiích,
- g) korupce v municipalitách.

Přes všechna tato kritéria je nutné pohlížet na korupci jako na systém a hodnotit ji komplexně přičemž je potřeba zohlednit její strukturu, která je ovlivněna řadou podmínek a je více či méně rozvětvená (Volejníková 2007, s. 22).

1.3 Příčiny vzniku korupce

Již v dávných dobách bylo popisováno chování zkorumpovaných jedinců, jež svým chováním a nemorálními činy dali možnost zrození pojmu korupce. Dá se tedy s jistotou říci, že s vývojem lidstva a rozvojem směnného obchodování, čímž je myšleno vše, co souvisí s obohacováním se, přechováváme sami v sobě i nemorální chování, které se pomalu začleňuje do každodenního života každého z nás. Je možné o korupci říci, že hlavní příčinou korupčního jednání je *lidská touha po zisku a osobním prospěchu* (Chmelík 2011, s. 25). Zda se tyto touhy uskuteční je ovlivněno korupčním klimatem v dané společnosti a strukturou státního aparátu. Profesor Parkinson charakterizoval důvod podplácení a ochotu přijímat úplatky „*jako skutečnost, že každý člověk by byl spokojen se svým platem, pokud by byl o čtvrtinu vyšší než ten současný. Toto zvýšení by mu pak přineslo novou úroveň platu, ale vzhledem k tomu, že pro člověka je typická stálá nespokojenost a touha po něčem víc, jediným efektem „vytouženého“ zvýšení platu by bylo nadefinování nové hodnoty čtvrtiny*“ (Malechová 2004, s. 17).

Podle Rose-Ackermanové (Frič 1999, s. 37-38) ke korupčním podnětům patří:

- a) **výše úplatku** – čím vyšší úplatek je nabízen, tím se hůře odolává i těm nejpochtivějším,
- b) **způsob fungování administrativy** – komplikovaná, nepružná a neefektivní, vede k urychlení administrativních procedur formou úplatku,
- c) **normativní systém** – nejasné normy a pravidla dávají širší prostor ke korupci,
- d) **systém kontroly** – nepropracovaný, zanedbaný či potlačovaný snižuje riziko odhalení korupce,

- e) **systém sankcí** – nedostatečné postižení korupce vede ke zvyšování pravděpodobnosti jejího výskytu,
- f) **byrokratická kultura** – absence etického kodexu výkonu veřejného činitele se projeví v nedostatku loajality a nedostatečném pocitu poslání,
- g) **silné korupční klima** – souvisí s akceptovatelností korupce v dané společnosti, kde převládá kultura být zkorumpovaný,
- h) **klientelismus** – využívání sítě známých a přátel, uplatňuje se loajalita k rodinnému vztahu,
- i) **politická participace** – nízká kvalita participace spojená se znovu zvolením zkorumpovaných politiků s pocitem neomezených možností zneužívat svůj úřad,
- j) **reputace skupiny** – nízká reputace skupiny, ke které veřejní činitelé patří, je nezavazuje k udržení si vlastní cti a morálního image,
- k) **kult rychlého zbohatnutí** – jedná se o představu, že je možné správně rychle zbohatnout za každou cenu,
- l) **chudoba** – nízké platy úředníků vedou k bočním výdělkům,
- m) **korupční vzory** – čím více budou lidé přesvědčení, že veřejní činitelé jsou zkorumpovaní, tím více sami budou korupční chování uplatňovat ve svém životě.

1.4 Právní úprava

Trestní postih pachatelů korupčního jednání lze uložit pouze na základě platné právní úpravy, které stanoví zákon. Boj proti korupci by se měl tedy opírat o zákony nikoliv o zavádění jakýkoliv opatření. Úlohou státu a jejich institucí je efektivně působit proti korupčnímu jednání na základě účinných legislativních opatření. Problematika korupce a jejího postihu je řešena českým právním řádem ve dvou oblastech. První oblast je v rovině veřejnoprávní, kterou vymezují normy trestního zákoníku, druhá je oblast soukromá, kde postihování korupce je upraveno obchodním zákoníkem (Petrovský 2007, s. 61).

1.4.1 Korupční opatření v oblasti veřejného práva

V oblasti **veřejného práva** je problematika korupce klasifikována v hlavě desáté trestního Zákona č. 40/2009 Sb. nazvaného jako „*trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných*“. Jde o přijetí úplatku (§331), podplácení (§332) a nepřímé úplatkářství (§333).

Podle českého právního řádu (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 331) se úplatkem rozumí *určitá výhoda, která se dostává k tomu, kdo úplatek přijímá, či jiné osobě s jeho vědomím. Úplatek může mít majetkovou (finanční nebo materiální prospěch, protislužba) i nemajetkovou povahu. Pro posouzení trestného činu úplatkářství není stanovena dolní hranice hodnoty úplatku, ale je posuzována tzv. společenská nebezpečnost. V praxi to znamená, že by přijetí či poskytnutí úplatku nízké hodnoty nemuselo být shledáno trestným činem, neboť chybí naplnění tzv. materiální stránky (Petrovský 2007, s. 70).*

Pojem *veřejný činitel* je novým zákonem č.40/2009 Sb. trestní zákoník, § 127 nahrazen pojmem **úřední osoba** pro určité kategorie profesí a ústavních činitelů vykonávajících veřejnou moc, kterým je prostřednictvím tohoto zákona poskytována určitá ochrana a zároveň vyžadována zvláštní odpovědnost. Trestá se tak jak násilí proti úřední osobě nebo vyhrožování jí, ale zároveň i pokud by svou pravomoc zneužila. Pojem úřední osoba však používají i jiné právní předpisy. Například správní řád za úřední osobu považuje každou osobu bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu (www.mvcr.cz).

Za obstarávání věcí veřejného zájmu se považuje zachování povinnosti, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají. Řadíme sem veškeré činnosti orgánů veřejné správy a moci a veškeré činnosti při uspokojování veřejných potřeb, které mají celospolečenský nebo skupinový rozměr. Patří sem rozhodování soudů, pracovníků stavebních a bytových úřadů, činnost lékařů či pracovníků ve školství (Chmelík 2011, s. 102).

Dalším pojmem spojeným s korupčním chováním a jednáním a charakterizovaný jako trestný čin je **podplácení**. Definici podplácení vymezuje §332 trestního zákona č. 40/2009 Sb. Stručně můžeme shrnout, že pachatel přímo nebo zprostředkovaně poskytne nebo slíbí úplatek jinému za účelem obstarání věci obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním. Podstatné je, že protistrana (adresát úplatku) úplatek skutečně přijme nebo alespoň přijme slib poskytnutí úplatku. I když podplácený úplatek odmítne, může pachatel být odpovědný

za pokus trestného činu podplácení. Pro dokonání trestního činu v tomto slova smyslu je tedy podstatné konání pachatele, který je rozhodnutý za obstarání věci obecného zájmu poskytnou úplatek, a to i v budoucnu, aniž by věc obecného zájmu v době nabídky nebo poskytnutí úplatku získal (Chmelík 2011, s. 108).

Posledním pojmem trestního zákona č.40/2009 Sb. je dle § 333 *nepřímé úplatkářství*. Je definován slovy: „*Kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinil, bude potrestán... Kdo poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán...*“.

1.4.2 Korupční opatření v oblasti soukromého práva

Korupcí v soukromoprávní sféře se rozumí zejména zneužívání pozic v soukromé sféře k nelegálnímu obohacení. Osoba, která by měla jednat v zájmu jiné osoby, kterou je obvykle placena a s níž má právní vztah, jedná místo toho ve svém vlastním zájmu nebo v zájmu třetí osoby a přijme za to jakýkoli prospěch. Tato skupina případů je řešena převážně obchodním nebo občanským zákonem, zvláště závažné formy korupce v soukromém sektoru lze postihnout i trestním právem (www.mvcr.cz). Podstatná část zákonné úpravy soukromého práva v boji proti korupci je obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku §44 – 54. Definuje nekalou soutěž jako „*jednání v rozporu s dobrými mravy soutěže, které je způsobilé přivodit újmu jiným subjektům*“. Jako možná další opatření proti ní mohou být také součástí pracovních smluv, případně jiných soukromoprávních institutů (smlouva o kontrolní činnosti, kontrakty dle obchodního, resp. občanského zákoníku). Obchodní zákoník bude novelizován zákonem č. 89/2012 Sb., obchodní zákoník, který vejde v platnost 1. 1. 2014.

1.5 Způsoby korupčního jednání v České republice

V České republice již od roku 1997 narůstá počet korupčních jednání. Ty se nejčastěji vztahují ke všem formám úplatkářství v jejich základní formě (Chmelík 2003, s. 44). Vývoj vnímání korupce v České republice se promítá do tří fází. První fáze probíhala v devadesátých letech. Je spojená s masovou privatizací a přerozdělováním velkých veřejných prostředků. V této době protikorupční politika neexistovala. Postupně se ale korupční jednání stále objevovalo. To byl jeden z důvodů vzniku vládní protikorupční politiky v roce 1999. Na začátku 21. století korupční chování a jednání přivedlo úřad vlády

k intenzivním změnám v oblasti legislativy. Třetí období je vymezeno rokem 2007 a je chápáno jako zhoršení situace, a je považováno za nejsložitější. Korupce je spojována s nejvyššími patry politiky, na které nepřišla odpovídající reakce (Úřad vlády ČR, Sekce pro koordinaci boje s korupcí 2013, čl. 15).

Typickým výskytem korupčního jednání v letech 2000 je především spojeno s výkonem pracovní moci veřejných činitelů, kam mimo jiné spadá i činnost Policie České republiky (dále jen PČR). Nebylo výjimkou, že vězeňská služba nedodržovala pravidla oficiálních postupů a ty byly různými způsoby obcházeny. Docházelo k nepovoleným návštěvám, vnášení nedovolených předmětů do věznice s odsouzenými, korespondence nebo příjem peněz. Ke korupčnímu jednání také docházelo u PČR, zejména související s vyšetřováním trestné činnosti, porušováním zákona, projednáváním přestupků v dopravě, kdy docházelo k vybírání blokových pokut sloužící jako vedlejší příjem policistů. Výjimkou nejsou ani celní orgány, u kterých dochází k neplnění povinností placení spotřební daně, dani z přidané hodnoty nebo cla při dovozu potravin, vozidel nebo ropných produktů (Chmelík 2003, s. 45).

Korupční jednání se projevuje i v oblasti státní správy a samosprávy. Je spojeno s jednáním funkcionářů samosprávy, zejména starostů, kteří neoprávněně a účelově nakládají s finančními prostředky ze státního rozpočtu. Typický projev korupce se objevuje při zadávání veřejných zakázek, kdy podnikatelské subjekty jsou za úplatu či jinou výhodu při výběru upřednostňovány. Nejvíce se tedy korupce soustředí ve státní správě a samosprávě spojené se správní činností, státními a obecními zakázkami (Chmelík 2003, s. 46).

Další oblastí s živnou půdou korupčního jednání je správa daní a poplatků spojená s činností pracovníků finančních úřadů, konkrétně vymáhání daňových nedoplatků od ekonomicky silných subjektů pod vyhrůžkou vysokých pokut za prominutí sankce vysoké finanční částky. Výjimkou nejsou ani korupční jednání v justici a armádě či ve zdravotnictví, kde se nejvíce setkáváme s přijetím úplatku zdravotnickým personálem za poskytnutí lepší péče nebo upřednostnění výběru léčiv od farmaceutických firem pro pacienta finančně nevýhodných (Chmelík 2003, s. 46).

V neposlední řadě se korupční jednání výrazně promítá i v médiích, kde je výraznou tendencí určitá fakta zakrývat, zdůrazňovat, pozměnit nebo si je dokonce vymýšlet. Příkladem je objednání si článků nebo pořadu informující tendenčně: zamlčují nedostatky,

zveličují přednosti. Využívají toho, že posluchač či čtenář není schopen ověřovat kvalitu informací, které se jim dostávají (Frič 1999, s. 206).

1.6 Analýza současného stavu korupce na území ČR

Hlavním nástrojem pro vyhodnocení současného stavu korupce a jejich výsledků je využívání průzkumů, které zajišťují nestátní organizace, u kterých se předpokládá, že jejich výsledky budou pro další použití provedeny pomocí průzkumu veřejného mínění a nebudou nijak zkresleny. V posledních letech jsou výsledky průzkumu nejen zajímavé, ale hlavně alarmující. Většina populace (cca 36 – 48 %) v roce 2001 z průzkumu Institutu pro výzkum trhu uvedla, že Českou republiku považuje za zkorumpovanou. Obdobná skupina obyvatel (cca 26 – 48 %) se domnívá, že proti korupci nemá smysl bojovat a někteří ji přijali jako součást života pod heslem „kdo chce dobře žít, musí úplatky dávat“ (Petrovský 2007, s. 132).

V roce 2005 byla v ČR provedena anonymní celostátní anketa, jejíž respondenti byly manažeři předních českých soukromých firem. Z výsledků vyplynulo, že každý druhý respondent se ve své praxi setkal s korupcí a každý čtvrtý ve svém osobním životě či podnikání uplácel (Petrovský 2007, s. 132). Téhož roku provedla společnost Transparency International pomocí ukazatele výskytu korupce – Index vnímání korupce (CPI) – kde se zaměřila na korupční jednání a transparentnost ve veřejných zakázkách. Bylo zjištěno, že ve veřejných zakázkách je především prostor pro manipulaci s výsledkem omezených veřejných soutěží nebo o zneužívání institutu zvýhodnění firem se zaměstnanci se sníženou pracovní schopností (2005 Transparency International-Česká republika, s. 47).

Agentura STEM/MARK uskutečnila, v roce 2006 průzkum z kterého vyplynulo, že 65 % občanů pociťuje nárůst korupce v ČR, 23 % lidí má s korupcí osobní přímou zkušenost. Z nich 11 % se setkali s korupcí ve zdravotnictví. Jednalo se především o ženy ve věku od 45 - 59 let, nejčastější formou byl úplatek ve finanční podobě (Petrovský 2007, s. 134).

Nejcitelněji je korupce zaznamenána při setkání veřejného sektoru se soukromým sektorem, především ve veřejných zakázkách. O tom svědčí výzkum provedený Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR v roce 2010. Podnikatelé uvedli v cca 59 %, že nelze získat veřejnou zakázku ve výběrových řízeních bez provize nebo úplatku. Na otázku zda je možné zakázku bez provize či úplatku získat v soukromém sektoru se většina

respondentů (75 %) vyjádřila, že v soukromém sektoru lze získat zakázku bez provize nebo úplatku. Z výsledku vyplývá, že v soukromém sektoru je míra korupce při zadávání zakázek mnohem menší, než je tomu ve veřejné sféře. Získání zakázky v soukromém sektoru je tedy pro podnikatele jednodušší než ve veřejném (www.amsp.cz).

V roce 2012 proběhl výzkum s názvem Globální barometr korupce zpracovaný Transparency International, který zjišťoval, zda přišli podnikatelé o zakázku kvůli pravděpodobnému úplatku ze strany konkurence. 37 % respondentů odpovědělo kladně. Výsledky se týkali 30 zkoumaných zemí, nejvíce se ČR přiblížilo výsledky Rusko (39 %) a Indie (36 %). Nejméně pocítují korupci podnikatelé v Japonsku (2 %). Jako příčinu korupce uvedli podnikatelé manažeři v 35 %, že korupce je akceptovatelným společenským jevem, cca 33 % uvedlo jako příčinu neetické chování úředníků a 23 % respondentů považuje příčinu korupce v její nízké postižitelnosti (Global Corruption Barometer 2012).

Výzkumy jednoznačně potvrzují rozpor mezi obecním znepokojením nad vysokou mírou korupce a vlastním odhodláním věci měnit. Je to stát a jeho politická reprezentace, kdo musí iniciovat opatření proti korupci a musí o jejich potřebě a účelnosti přesvědčit občany (Úřad vlády ČR, Sekce pro koordinaci boje s korupcí 2013, s. 22).

2 ORGÁNY PODÍLEJÍCÍ SE NA BOJI PROTI KORUPCI

V pojetí orgánů, které se podílejí na boji proti korupci v ČR, se dá hovořit o práci orgánů veřejné správy, nevládních neziskových organizací a nadací. Všechny tyto orgány bezpečnostní komunity pracují nezávisle na sobě, ale výsledkem práce každého z těchto orgánů je podnětem pro činnost dalšího z nich. Můžeme tedy říci, že každý z těchto orgánů hraje svoji nezastupitelnou úlohu při zastupování zákona a dohlíží na dodržování transparentnosti výběrových řízení.

2.1 Orgány veřejné správy

2.1.1 vláda České republiky – Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí

Úřad vlády ČR je ústředním orgánem státní správy. Působnost Úřadu vlády ČR je stanovena zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů (často bývá označen jako tzv. kompetenční zákon). Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí (dále jen „Vládní výbor“) je poradním orgánem vlády pro oblast boje s korupcí a pro oblast hodnocení korupčních rizik (CIA – Corruption Impact Assessment) v rámci legislativního procesu. Vládní výbor koordinuje a vyhodnocuje problematiku boje s korupcí. Na základě poznatků z této oblasti předkládá vládě návrhy na přijetí opatření vedoucích ke snížení korupčního rizika v rámci činnosti veřejné správy a zvýšení transparentnosti její činnosti, v souladu se strategií vlády v boji s korupcí kontroluje plnění úkolů zadaných jednotlivým rezortům, koordinuje jejich činnost v oblasti boje s korupcí a poskytuje jim v tomto směru metodickou pomoc. Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí byl zřízen usnesením vlády ze dne 27. dubna 2011 č. 315. Na základě usnesení vlády ze dne 13. července 2011 č. 518 a usnesení vlády ze dne 17. srpna 2011 č. 618 byl Vládní výbor personálně ustaven, včetně schválení Statutu a Jednacího řádu (www.vlada.cz).

2.1.2 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR) patří do systému ústředních orgánů státní správy České republiky v oblastech, vymezených příslušnými právními dokumenty. Objemem svých pravomocí, kompetencí a odpovědností za správu finančních prostředků hraje ve státní správě významnou roli. Ministerstvo bylo zřízeno s účinností od 1. listopadu

1996 a je ústředním orgánem státní správy. MMR provádí metodické řízení procesu zadávání veřejných zakázek a spolupodílí se na přípravě souvisejících právních norem. Kromě toho se MMR podílí na tvorbě celostátní koncepce v oblasti spolupráce veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership - PPP). MMR je správcem „Informačního systému o veřejných zakázkách“ a Portálu o veřejných zakázkách a koncesích. Ministerstvo pro místní rozvoj je gestorem významných opatření Národního plánu elektronického zadávání veřejných zakázek Národní infrastruktura pro elektronické zadávání veřejných zakázek (NIPEZ), resp. Elektronické tržiště veřejné správy. Pozornost je věnována také centralizovanému zadávání veřejných zakázek (www.mmr.cz).

2.1.3 Policie ČR Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen ÚOKFK SKPV) byl zřízen dne 15. března 2003 nařízením Ministerstva vnitra č. 71/2001 jako útvar s působností na celém území České republiky, který se věnuje prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti v oblasti hospodářské, finanční a korupce. Nahradil tak dva zaniklé útvary, Úřad finanční kriminality a ochrany státu SKPV a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (dříve SPOK). Cílem vzniku ÚOKFK SKPV bylo vytvoření vysoce specializované, odborně zdatné, maximálně flexibilní, mobilní a morálně silně odolné policejní složky zaměřené na boj s nejnebezpečnějšími formami korupce, závažné hospodářské a finanční kriminality. Dále se věnuje zajišťování výnosů z trestné činnosti a majetku pachatelů pro náhradu škod a případný trest propadnutí majetku nebo věci. Rovněž spolupracuje se zahraničními policejními složkami v oblasti společných vyšetřovacích týmů či v rámci mezinárodní právní pomoci. ÚOKFK SKPV dále plní funkci ARO (ASSET RECOVERY OFFICE) za ČR, tedy funkci Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti (www.policie.cz).

2.1.4 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen ÚOHS) je ústředním orgánem státní správy České republiky s pravomocemi v oblasti ochrany hospodářské soutěže, dohledu nad zadáváním veřejných zakázek a v monitoringu a koordinaci veřejné podpory. Posláním Úřadu je zajistit takové fungování trhů, které bude v souladu s pravidly hospodářské

soutěže a bude přinášet prospěch spotřebitelům. Dohlíží také na zadávání veřejných zakázek a koncesí, čímž zajišťuje větší transparentnost při vynakládání veřejných prostředků. Přezkoumává úkony zadavatelů veřejných zakázek, provádí kontroly u zadavatelů a podílí se na tvorbě a úpravách legislativy týkající se veřejných zakázek a koncesí. Zajišťuje dohled podle zákona o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských výrobků a jejím zneužití, v jehož rámci usilujeme mimo jiné o nastolení korektních vztahů mezi obchodními řetězci a jejich dodavateli a odstranění nejkřiklavějších problémů - např. nesplácení faktur v zákonné lhůtě 30 dní.

Monitoruje a poskytuje poradenství v otázkách veřejné podpory v České republice, aby její poskytování bylo v souladu s platnými pravidly Evropských společenství. Dále koordinuje a sleduje poskytování veřejných poptávek (VP), spolupracuje s poskytovateli na notifikacích národních opatření VP a předkládáme je Evropské komisi k posouzení a v neposlední řadě poskytuje poradenství zejména poskytovatelům VP (www.uohs.cz).

2.1.5 Bezpečnostní informační služba

Bezpečnostní informační služba (BIS) je zpravodajská instituce České republiky, která působí uvnitř státu. Získává, shromažďuje a vyhodnocuje závažné informace důležité pro bezpečnost, ochranu ústavního zřízení a významných ekonomických zájmů republiky. Službu řídí a kontroluje Vláda ČR a její fungování upravuje zákon o Bezpečnostní informační službě (č. 154/1994 Sb.). Oblasti, kterými se BIS zabývá, vymezuje zákon o zpravodajských službách ČR (č. 153/1994 Sb.). Zjištěné poznatky předává BIS vládě a prezidentovi republiky.

Bezpečnostní informační služba také sleduje výskyt jevů ohrožujících významné ekonomické zájmy státu spojených se správou státního majetku, zejména v oblasti zadávání veřejných zakázek. Přičemž sleduje, jakým způsobem zakázky provázejí snahy dalších podnikatelských, lobbistických nebo zprostředkovatelských subjektů a uskupení ovlivnit proces zadávání na úkor státu. Z tohoto důvodu stále sledují jak někteří zadavatelé a uchazeči postupují netransparentně a nezákonně, jakým způsobem přetrvává zvýhodňování předem vybraných dodavatelů a ovlivňování zadávacích podmínek v jejich prospěch, k čemuž dochází na základě úzkých vazeb na zástupce zadavatele. Dále sledují, jak výslednou cenu zakázek negativně ovlivňují také skryté dohody uchazečů

o podávaných nabídkách a koordinace jejich postupu za účelem vytvoření zdání konkurenčního prostředí ve výběrových řízeních (www.bis.cz).

2.2 Nevládní neziskové organizace a fondy

2.2.1 Transparency International - Česká republika, o. p. s.

Jedná se o nejrozšířenější světovou organizaci, zabývající se bojem proti korupci. Její pobočky upozorňují na aktuální problémy a navrhují možnosti jejich řešení. Je klíčovým aktérem pořádání Mezinárodních protikorupčních kongresů (International Anti-Corruption Congresses – IACC) (www.mvcr.cz).

2.2.2 Růžový panter, o. s.

Působí v oblasti práva, boje proti korupci, organizovanému zločinu a boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, monitoruje korupční prostor a snaží se o jeho systematické omezování, o maximální nastolení transparentnosti veřejných financí, zavedení principu transparentního financování politických stran, implementaci systémových změn omezujících organizovaný zločin a legalizaci výnosů z trestné činnosti. Snaží se motivovat veřejnou moc k trvalému zajištění principu právní jistoty, usiluje o objektivní přístup k dané problematice v souladu s platným právním řádem ČR bez vytváření pevných osobních vazeb na politické kruhy (www.mvcr.cz).

2.2.3 Ekologický právní servis, o. s. (EPS)

EPS je nevládní, nezisková a nepolitická organizace právníků, hájící práva občanů a životního prostředí v České republice od roku 1995 právní cestou. Průřezově ve všech programech a formách činnosti se EPS zabývá také tématem korupce a klientelismu (www.mvcr.cz).

2.2.4 Nadační fond proti korupci (NFPK)

"Nebát se a nekrást, a ne nakrást si a nebát se" je hlavní motto tohoto fondu. Základní vizí NFPK je stav, kdy bude společnost vnímat korupci jako zločin a podle toho také bude ke korupčníkům přistupovat. Stav, kdy korupce nebude standardem, ale naopak opovržením hodnou výjimkou. Podporuje občany, kteří se odmítají s korupcí smířit, nabízí

jim prostřednictvím projektů možnosti, jak na korupci upozornit (např. elektronické dotazníky, finanční odměna atd.).

3 KORUPCE VE VÝBĚROVÉM ŘÍZENÍ

Základním pravidlem pro výběrová řízení je při výběru dodavatele především hospodárné vynakládání finančních prostředků a současné dodržení principů transparentnosti a nediskriminace. Během výběrových řízení, a je jedno zdali se jedná o soukromí sektor nebo státní, se v současnosti setkávají různé zájmy subjektů, které se snaží prosadit do výběrových řízení svůj vliv. Hlavním důvodem pro prosazení se při výběrových řízeních jsou především ve státním sektoru velké finanční prostředky a také možnosti manipulace se zástupci, kteří zastupují stát. Pomocí těchto zástupců tak dochází ke zmanipulování veřejných zakázek, kdy se vytrácí efekt dodržování zákona. Z výběrových řízení pak vycházejí „*předražené zakázky, nehospodárné nakládání s veřejnými prostředky, méně kvalitní realizované služby a v konečném důsledku snížení důvěry veřejnosti ve veřejnou správu*“ (Transparency International-Česká republika 2005. s. 5).

3.1 Postupy jednání v nabídkovém řízení podle zákona

Hlavním právním předpisem, který se zabývá problematikou zadávání veřejných zakázek je především zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále jen ZVZ). V tomto zákoně z důvodů zjednodušení a zprůhlednění uceleného systému při výběru a udělování veřejných zakázek, dochází k častým legislativním změnám. Jen od roku 2006, kdy tento zákon nabyl platnosti, byl již devatenáctkrát upravován, přitom jen za poslední dva roky došlo k osmi novelizacím. Toto číslo jasně hovoří o tom, jak moc je tento zákon sledován a také o důležité formě jasně stanovených a legislativně zakotvených pravidel pro udělování veřejných zakázek.

Zákon o veřejných zakázkách se vztahuje na veřejnou zakázku již od zahájení zadávacího řízení s výjimkou předběžného a pravidelného oznámení a končí zadáním veřejné zakázky, tj. rozhodnutím zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky, uzavřením smlouvy a oznámením v informačním systému veřejných zakázek. Použití právní úpravy veřejných zakázek předchází schvalování rozpočtu zadavatele, u příspěvkové organizace zřizovatelem. Zadavatel je povinen doložit způsob financování, přesně definovat předmět veřejné zakázky a odůvodnit potřebu pořízení předmětu veřejné zakázky. Po schválení zřizovatelem začíná zadavatel se zadáváním veřejné zakázky v zadávacím řízení podle ZVZ (Jurčík 2007, s. 179-180).

3.1.1 Pojem nabídkové řízení

Pojmem nabídkové řízení dle Zákona o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb., lze chápat také jinými slovy jako *výběrové řízení* nebo tak jak jej přesně definuje zákon o veřejných zakázkách, kde se jasně hovoří o *zadávacím řízení*.

V zákoně je přesně a jasně deklarován způsob zahájení zadávacího řízení. V případě pokud by došlo k jinému než zákonem stanovenému zahájení zadávacího řízení, nebylo by možné jej považovat za platné zahájení zadávacího řízení.

Pro zahájení zadávacího řízení existují dvě základní formy:

- uveřejnění oznámení o zahájení zadávacího řízení,
- zahájení zadávacího řízení výzvou.

Nabídkové řízení lze také rozčlenit do základních fází výběrového řízení:

- zveřejnění zadání výběrového řízení dle podmínek zadávacího řízení
- odevzdání nabídek
- otevření nabídek
- posouzení nabídek dle předem uvedených kritérií
- zveřejnění výsledků

3.2 Zákonem stanovené druhy zadávacího řízení

Otevřené řízení: jde o nejtransparentnější řízení, které je však časově, organizačně a technicky nejnáročnější. Do tohoto výběrového řízení mohou podat nabídku všichni uchazeči na základě zadavatelem předem zveřejněných a stanovených podmínek, tj. oznámením, které je výzvou k podání nabídek dodavatelů a k prokázání splnění požadované kvalifikace (Koncesní předpisy 2008, § 27, s. 22)

Užší řízení: použití tohoto řízení je shodné s možností použití otevřeného řízení, tj. neomezené. V oznámení zadávacího řízení vyzve zadavatel neomezený počet dodavatelů k podání žádostí o účast v tomto řízení a k prokázání splnění kvalifikace (Koncesní předpisy 2008, § 28, s. 22). *Zadavatel je povinen uveřejnit informace o předmětu veřejné zakázky, nabídce, zadávacím řízení, způsobu omezení počtu zájemců*

a jiných skutečnostech, které jsou důležité pro rozhodnutí dodavatele o jeho účasti v zadávacím řízení, včetně příslušných kritérií a lhůt (Jurčík 2007, s. 267). Nabídku mohou podat pouze ti uchazeči, kteří o to požádali a kteří k tomu byli zadavatelem vyzváni. Zákon o veřejných zakázkách umožňuje zadavateli stanovit minimální a maximální počet nabídek, které mají být podány. U zakázek většího rozsahu je lépe použít řízení otevřené, protože díky omezení počtu nabídek je užší řízení méně konkurenční (Jurčík 2007, s. 267).

Jednací řízení s uveřejněním: zadavatel může zadat veřejnou zakázku, pokud v předchozím otevřeném řízení, užším řízení nebo soutěžním dialogu byly podány pouze neúplné (viz. § 22 odst. 1 ZVZ) nebo nepřijatelné nabídky (viz. § 22 odst. 1 písm. a-f ZVZ), nedošlo k podstatné změně zadávacích podmínek a pokud bude zahájeno jednací řízení s uveřejněním bezodkladně po zrušení předchozího zadávacího řízení (Koncesní předpisy 2008, § 22, s. 19).

Jednací řízení bez uveřejnění: Zadavatel může zadat veřejnou zakázku tímto způsobem, pokud v předchozím otevřeném řízení, užším řízení či jednacím řízení s uveřejněním nebyly podány žádné nabídky, dále pokud v předchozím otevřeném řízení, užším řízení či jednacím řízením s uveřejněním byly podány pouze nevhodné nabídky (viz. § 22 odst. 1 písm. a ZVZ) nebo nebyly podány žádné žádosti o účast v užším řízení či jednacím řízení s uveřejněním (Jurčík 2007, s. 54)

Soutěžní dialog: se používá u zvláště složitých zakázek, kdy zadavatel není schopen z objektivních důvodů přesně specifikovat předmět a provedení veřejné zakázky, tj. z důvodu technických podmínek nebo v případě právních či finančních požadavků na plnění veřejné zakázky (Koncesní předpisy 2008, § 24 odst. 1, 2, s. 21). V rámci soutěžního dialogu je zadavatel oprávněn s jednotlivými uchazeči diskutovat veškeré aspekty nabízených řešení s tím, že nesmí být narušena důvěrnost informací sdělených dodavateli v rámci zpracovaných řešení. Tohoto řízení se může účastnit jakýkoliv hospodářský subjekt a to na základě žádosti o účast, ve kterém veřejný zadavatel vede dialog se zájemci přijatými do řízení s cílem nalézt jedno či více vhodných řešení, která jsou schopna splnit jeho požadavky, na jejichž základě jsou vybraní uchazeči vyzváni k podání nabídky (Jurčík 2007, s. 304).

Zjednodušené podlimitní řízení: Tento způsob zadání umožňuje zadavateli poptat dodavatele, s kterými má dobré osobní zkušenosti, popř. získal na dodavatele dobré reference a tím eliminovat, např. dodání nekvalitně provedené práce. Zadavatel vyzývá písemnou výzvou nejméně 5 zájemců k podání nabídky a k prokázání splnění kvalifikace (Jurčík 2007, s. 54).

Rozhodující vliv pro použití správného druhu zadávacího řízení se odvíjí od dalších stanovených faktorů. Jedním z nich je skutečnost, zda se jedná o veřejného zadavatele, dotovaného zadavatele, nebo sektorového zadavatele. Druhým faktorem bývá rozhodnutí, zda jsou dodrženy podmínky stanovené zákonem pro jejich použití.

3.3 Ochrana proti nesprávnému postupu zadavatele

V České republice se setkáváme s řízením, které je prováděno přes dvoustupňový model, tzn., že jeden orgán má pravomoc přezkoumat postup při zadávání veřejné zakázky a druhý řeší spory ze smlouvy. První část je řešena formou ochrany proti nesprávnému postupu zadavatele a je upraveno v páté části ZVZ § 110 – 124. Tato část zákona je rozdělena do tří hlav, Hlava I se zabývá námitkami, Hlava II dohledem nad dodržováním zákona a Hlava III řeší Smírčí řízení. K ochraně dodavatelů, případně uchazečů jsou k dispozici dva základní kroky a to námitky a řízení o přezkoumání úkonů zadavatele, které řeší ÚOHS (www.uohs.cz).

Kromě těchto kontrol existují i kontroly prováděné jinými orgány. V čele těchto orgánů stojí Nejvyšší kontrolní úřad (dále NKÚ), jež je nezávislý kontrolní úřad, vykonávající všeobecnou kontrolu v oblasti nakládání s prostředky ze státního rozpočtu. Pravomoci úřadu jsou stanoveny čl. 97 Ústavy ČR a v zákoně č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého vykonává kontrolu hospodaření se státním majetkem, státními finančními prostředky a mimo jiné i kontrolu nad zadáváním státních zakázek (www.nku.cz).

NKÚ vydává Věstník, v němž upozorňuje na podezření z porušení ZVZ, které ÚOHS prošetřuje a v případě důvodného podezření z porušení ZVZ zahájí řízení z vlastního podnětu. Oproti ÚOHS nemá NKÚ pravomoc za porušení ZVZ ukládat sankce, ale na druhé straně může kontrolovat efektivnost nakládání se státními prostředky (Jurčík 2007, s. 73).

3.3.1 Námitky

Námitky jsou v ZVZ upraveny § 110-111. Zdůvodněné námitky může podat kterýkoliv dodavatel, který má nebo měl zájem o získání veřejné zakázky nebo kterému v důsledku domnělého porušení ZVZ hrozí nebo vznikla újma na jeho právech. Týká se zadávání nadlimitních a podlimitních veřejných zakázek, soutěže o návrh, popř. odmítnutí zařazení do dynamického nákupního systému. Lhůty týkající se doručování námitek jsou ošetřeny ZVZ v § 110 odst. 3 a 4. Námitky se podávají v písemné formě a musí obsahovat náležitosti dané § 110 odst. 6 ZVZ, bez podání řádných námitek nelze podat návrh na přezkoumání úkonů zadavatele (Koncesní předpisy 2008, § 110, s. 55).

Řádně podané námitky zadavatel přezkoumá v plném rozsahu a ve lhůtě do 10 dnů od jejich obdržení vyrozumí stěžovatele písemným rozhodnutím, zda námitkám vyhovuje či ne a uvede důvod. V případě vyhovění stanoví zadavatel v rozhodnutí způsob provedení nápravy. Pokud však námitkám nevyhověl, nesmí uzavřít smlouvu či zrušit zadávací řízení před uplynutím lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení o přezkoumání úkonů zadavatele. Návrh je nutné podat ve lhůtě 45 dnů ode dne doručení námitek, pokud zadavatel o námitkách ve lhůtě nerozhodl, bere se, že námitkám nevyhověl. Podání námitek je nutnou podmínkou pro podání návrhu dodavatele na zahájení řízení před ÚOHS (Jurčík 2007, s. 432).

3.3.2 Dohled nad dodržováním zákona

Dohledem nad dodržováním právních předpisů upravujících zadávání veřejných zakázek se od roku 1995 zabývá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže se sídlem v Brně. Řeší přezkoumání postupů zadavatelů při zadávání veřejných zakázek, jehož cílem je zajistit zachování zásad transparentnosti, zákazu diskriminace a rovného zacházení (Výroční zpráva 2008, s. 38).

ÚOHS vydává předběžná opatření, rozhoduje o tom, zda zadavatel postupoval při zadávání zakázky dle ZVZ, ukládá nápravná opatření a sankce, projednává správní delikty, kontroluje úkony zadavatele při zadávání veřejných zakázek podle zvláštního právního předpisu a plní další úkoly, stanoví-li tak zvláštní právní předpis (Koncesní předpisy 2008, § 112, s. 55-56).

V případě zjištění pochybení v době před uzavřením smlouvy uloží nápravné opatření buď zrušením zadání veřejné zakázky, nebo zrušením jednotlivého úkonu zadavatele a kauce je vrácena stěžovateli. V neoprávněném případě ÚOHS správní řízení zastaví a kauce se stává příjmem státního rozpočtu. V případě zjištění porušení zákona po uzavření smlouvy je řešeno formou pokuty, která plní funkci represivní, tak i funkci preventivní. Další možností přezkoumání úkonů zadavatele je zahájení správního řízení z moci úřední, jehož výsledkem může být zastavení řízení, uložení nápravného opatření, uložení pokuty (Výroční zpráva ÚOHS 2008, s. 38).

3.3.3 Smírčí řízení

Smírčí řízení se týká úkonů sektorového zadavatele, kdy kterýkoliv dodavatel, který měl či má zájem o získání nadlimitní veřejné zakázky a kterému v důsledku domnělého porušení ZVZ nebo práva Evropských společenství v oblasti veřejných zakázek hrozí nebo vznikla újma na jeho právech, může podat písemnou žádost o smírčí řízení Evropské komisi nebo ÚOHS, který tuto žádost neprodleně Evropské komisi postoupí (Jurčík 2007, s. 105). Toto řízení je zahájeno jen se souhlasem zadavatele, podrobnosti jsou upraveny § 124 ZVZ.

3.4 Legislativní úpravy ve veřejných zakázkách

K tomuto rozsahu ustanovení a obsahu se nám vyjadřuje Ministerstvo pro místní rozvoj podle §159 odst. 3 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění zákona č. 110/2007 Sb., zákona č. 76/2008 Sb., zákona č. 417/2009 Sb., zákona č. 179/2010 Sb., zákona č. 258/2011 Sb. a zákona č. 55/2012 Sb., k provedení § 44 odst. 4 zákona, který se odvolává na dokumentaci a soupis stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr v rozsahu stanoveném prováděcím předpisem, jímž se hovoří o vyhlášce č. 230/2012 Sb., kterou se stanoví podrobnosti vymezení předmětu veřejné zakázky na stavební práce a rozsah soupisu stavebních prací, dodávek a služeb s výkazem výměr (www.portal-vz.cz).

V této vyhlášce (č. 230/2012 Sb.) je popsáno, co mají mimo jiné obsahovat položky soupisu prací, co je předmětem vedlejších a ostatních nákladů, co se rozumí pojmem výkaz výměr a jaká má být elektronická podoba soupisů prací. Na vyhlášku č. 230/2012 Sb., dále navazuje a nepřímou s ní souvisí vyhláška č. 231/2012 Sb., kterou se stanoví obchodní podmínky pro veřejné zakázky na stavební práce a dále pak vyhláška č. 232/2012 Sb., o

podrobnostech rozsahu odůvodnění účelnosti veřejné zakázky a odůvodnění veřejné zakázky.

3.5 Kalkulace a rozpočet cenových nabídek

Pojmy jako **kalkulace**, kalkulování a vykalkulování se v naší ekonomické praxi objevují velice často, a to především v souvislosti s náklady a tvorbou cen (Vysušil 1996, s. 25). Ogerorová a Fibírová (1998, s. 32) se zmiňují, že „*porovnání nákladů a cen je prvotním podnikatelským problémem*“. Podstatou kalkulace a kalkulování je výpočet nákladů, který v tomto procesu zaujímá dominantní postavení. Vzhledem k tomu, že při konkurenci ceny je cena na trhu dána a ovlivněna případným ziskem, redukuje se otázka kalkulace především na otázku nákladovou (Vysušil 1996, s. 26). V prostém pojetí slova kalkulace jde o vyjádření nákladů a dalších finančních propočtů na výrobek, práci nebo službu, jenž je nutné zahrnout do kalkulace v souvislosti s provedením investiční akce nebo jinak vyjádřeným nákladovým výkonem (Král 1994, s. 54).

Rozpočet je podrobný přepočtení nákladů v určité fázi plánování nebo investování do projektů. Podle druhu rozpočtu je možné se dále ekonomicky rozhodovat, jakým způsobem bude dosaženo cílového výsledku, nebo zda je daný cíl z ekonomického hlediska reálným.

Druhy rozpočtu:

- **předběžný rozpočet** – je vytvářen v před-projektové přípravě a slouží k ekonomickému rozhodování rozsahu plánované investice. Rozpočet není podrobný a jedná se spíše o odhadnutí možných nákladů na investici.
- **Podrobný rozpočet (položkový)** – připravuje se ve fázi projektové přípravy dané investiční akce. Uvádějí se zde ceny prací nebo dodávek z obvyklých cen používané v praxi.
- **Souhrnný rozpočet** – jedná se o souhrnný součet všech skupin nákladů na investiční zakázku. Komplexně tak ukazuje na rozpočet jako celek finanční investice.
- **Nabídkový rozpočet** – slouží k vytvoření cenové nabídky do výběrového řízení. Investor se na základě tohoto rozpočtu rozhoduje, která nabídka je pro něj zajímavější před uzavřením dodavatelské smlouvy. V nabídce jsou uvedené ceny tvořené dodavatelem, dle jeho interního způsobu kalkulace ceny. Nabídka je

tvořena dle částí daných v podrobném rozpočtu tak aby při posuzování nabídek bylo jasné, v kterých částech a proč se jednotlivé nabídky liší.

- Kontrolní rozpočet – provádí se po dokončení stavebního díla na základě požadavku investora pro kontrolu vyfakturovaných cen oproti cenám obvyklým.
- Revizní rozpočet – provádí se pomocí kontroly rozpočtu, který je již vytvořen, při čemž se zjišťuje, zda byl původní rozpočet v pořádku (www.pavlat-znalec.com).

3.6 Hlavní problémy současného stavu zadávání veřejných zakázek

Rozhodování o potřebnosti nákupů není spojeno s kvalitní analýzou hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti. Výsledkem je *nákup nepotřebných statků*. Při přípravě veřejných zakázek a jejich kontrole nejsou aplikovány ekonomické postupy při definici předmětu plnění, stanovování kvalifikačních kritérií a dílčích hodnotících kritérií, to znamená, že lze ušít zakázku na míru určité firmě, aniž by byl porušen zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách.

Trh veřejných zakázek vykazuje *nízkou míru transparentnosti*. V roce 2009 prošlo pouze 45 % trhu veřejných zakázek přes otevřená řízení. Značná část prostředků prochází přes zakázky malého rozsahu, které nejsou povinně zveřejňovány na internetu a které nepodléhají kontrole ÚOHS. Důvodem je příliš vysoký limit, kdy Česká republika při přepočtu v paritě kupní síly má třetí nejvyšší limity v EU.

Na straně nabídky je *nízká míra konkurence*. Průměrný počet podaných nabídek do soutěží o veřejné zakázky je v ČR nižší než v zemích EU. I přes určité zlepšení v posledních letech je stále jedna pětina zadávacích řízení realizována pouze na základě nabídky jednoho dodavatele. To je významný problém, neboť nelze dosáhnout úspor z efektu konkurence (s růstem počtu podaných nabídek klesá vysoutěžená cena veřejné zakázky).

Nedostatečně fungující kontrolní mechanismy se potvrzují v těchto statistických údajích: pouze 30 % kontrolovaných subjektů nějak reaguje na kontroly NKÚ a pouze 40 % kontrolovaných subjektů nějak reaguje na kontroly ÚOHS, kontroly realizované podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, jsou vesměs čistě formální (www.mmr.cz).

4 PREVENCE KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ

Tak jak zdomácněla korupce ve světě, tak se v různých formách a v různých oblastech života projevuje u nás. Důležitá rozhodnutí jsou vedena nízkými motivy a to bez ohledu na důsledky pro společnost, občany, obec, kraj či stát (Volejníková 2007, s. 7-8). Jak uvádí Chmelík (2011, s. 149) „*V konečném důsledku korupce vede k nekontrolovatelnému růstu cen, vnitřního i vnějšího zadlužení země, ke snižování kvality zboží a k celkové neefektivnosti trhu. Vede k celkovému morálnímu, kulturnímu i hospodářskému úpadku země.*“ Všechna tato fakta jsou jednoznačným důvodem pro boj s korupcí a úplatkářstvím.

Cílem protikorupčních opatření je snížit korupci při čemž hlavní důraz je nutné klást na prevenci možné budoucí korupce a na systémové změny. Základní strategií boje proti korupci se prolínají tři roviny: první je opatření na mezinárodní úrovni, druhá jsou opatření na úrovni vnitrostátní a třetí zahrnují opatření ke snížení korupce u místní správy. Všechny tyto roviny jsou dále rozpracovány do dalších oblastí. Jedná se o oblast státní moci, oblast finančních opatření, oblast legislativy a oblast informačních opatření a transparentnosti (Chmelík 2011, s. 150-154).

4.1 Aktuální preventivní protikorupční opatření

Na základě návrhu strategie vlády v boji proti korupci v období 2010-2012 bylo stanoveno několik preventivních opatření, která měla postihnout oblasti s největším výskytem korupce.

4.1.1 Protikorupční opatření při přijímání právních předpisů

Situace v Poslanecké sněmovně Parlamentu (dále jen PSP) České republiky vytvářela možnost pozměňovat návrhy zákonů bez dostatečného odůvodnění a tím se zvýšilo ovlivnění poslanců ze strany lobbistů, zájmových skupin a nevládních organizací. Bylo tedy nutné pozměnit novelu jednacího řádu PSP, upravit legislativní proces tak aby všichni předkladatelé změny návrhu zákona měli zpracovány hodnocení dopadu regulace a dopadu rizika korupce (Chmelík 2011, s. 157-158).

Dále je potřebné zprůhlednit financování politických stran, kde je nakládání s finančními prostředky nedostatečně transparentní. Předkládané výroční zprávy nezobrazují skutečnost, jak politická strana nakládá s finančními prostředky. Výdaje jsou uváděny velice obecně.

Zabránění korupce v této oblasti by mohlo být zavedení povinné účtu každé politické strany u České národní banky. Je třeba také komplexní právní úpravy ve věci lobbingu, která by měla vyjasnit otázky zpřehlednění vztahu mezi politiky a úředníky a subjekty zabývající se lobbingem (Chmelík 2011, s. 158-159).

4.2 Preventivní opatření při nakládání s majetkem

Cílem těchto opatření je transparentnější nakládání s majetkem územních samosprávních celků a uplatňování náhrad škody způsobené úředníky. Existuje povinnost vymáhat a nenechat promlčet škodu způsobenou územnímu samosprávnému celku, při čemž není stanovena žádná sankce za neplnění těchto povinností. Stejně tak v opačném případě, škodu způsobenou územním správním celkem se na základě plnění povinností vymáhání škody, které selhává, nedaří uplatňovat. Je potřeba zavedení větší transparentnosti hlasování v orgánech územní samosprávy ve věcech nakládání s majetkem o zakázkách, dotacích a grantech formou vyšší informovanosti veřejnosti o způsobu hlasování jednotlivých členů orgánů územních samosprávních celků (Chmelík 2011, s. 159-161).

4.3 Preventivní opatření týkající se informovanosti veřejnosti a v rámci státní a veřejné správy

Zde je důležitá změna přístupu členů zastupitelstev územních samostatných celků v samostatnosti, zefektivnění systému svobodného přístupu k informacím ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., dále zveřejňování prodeje veřejného majetku, zavedení opatření a proti zneužívání radničních periodik. Další opatření v této oblasti jsou (Chmelík 2011, s. 162-171):

- zvýšení efektivity výkonu a stabilizace státní správy prostřednictvím nového zákona o úřednících,
- zavedení institutu „testu spolehlivosti“ pro další osoby působící v orgánech veřejné moci – v současné době jsou tyto testy použity pouze na policisty, inspektory, zaměstnance policie a inspekce,
- zavedení kontrolních pravomocí NKÚ ve vztahu k územním samosprávným celkům,

- zvýšení standardizace kontrolních procesů ve veřejné správě,
- novela zákona číslo 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě,
- zavedení registru přestupků státních úředníků,
- zavedení opatření zamezení korupce v imigrační praxi,
- zpracování etických kodexů na úrovni všech volených zástupců,
- zajištění systémového vzdělávání zaměstnanců veřejné správy v problematice boje proti korupci.

4.4 Protikorupční opatření v činnosti Policie ČR a státního zastupitelství a soudů

Aby byl boj s korupcí účinný, je důležité stanovit opatření týkající se složek, které přímo s korupcí bojují. Tyto chystané změny v rámci Policie ČR by k tomu měli přispět. Jedná se o dokončení transformace cizinecké policie, zjištění efektivity při vyšetřování korupce, rozvoj sdílení a ochrany dat v rámci PČR, zpracování metodik k chování policistů v korupčních situacích a zavedení celoživotního vzdělávání příslušníků PČR v boji proti korupci a zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Dalším krokem v řešení této problematiky je zřízení ombudsmana PČR a generální inspekce bezpečnostních sborů.

V oblasti státního zastupitelstva a soudů je potřeba posílit nezávislost a odpovědnost státního zastupitelství za výkon svěřené pravomoci, změnit místní příslušnost orgánů činných v trestních řízeních v případech souvisejících s trestnou činností ve státní správě a samosprávě. Bylo by dobré zřídit specializované soudní senáty a útvary státního zastupitelství pro boj proti korupci a závažné finanční kriminalitě a zajistit systém celoživotního vzdělávání soudců a státních zástupců (Chmelík 2011, s. 177-182).

4.5 Protikorupční opatření v oblasti zadávání veřejných zakázek

Zadávání veřejných zakázek upravuje v současné legislativě Zákon o veřejných zakázkách č. 137/2006 Sb., který je poměrně komplexní, ale stále dává prostor nedostatku transparentnosti zadávání a vyhodnocování veřejných zakázek a jejich následného plnění. Dalším problémem je nejasná struktura dodavatelů, která vede k nemožnosti zjistit propojení osob, které ovládají akciové společnosti, účelové dělení zakázek, složení

výběrových komisí, stanovování kvalifikačních prostředků zadavatelem, které již dopředu určuje, kdo bude výhercem zakázky. I když zákon o veřejných zakázkách umožňuje odhalit pochybení a nesprávné postupy zadavatele, problémem zůstává absence systémových mechanismů na vyvození odpovědnosti konkrétních osob působících v zadávacím procesu. Negativní vliv na stav veřejných zakázek v ČR má nedodržování platných pravidel a chybějící sankční ustanovení v případě povinností uložených souvisejícími právními normami (např. zákon o střetu zájmu). K návrhům protikorupčních opatření v oblasti zadávání veřejných zakázek patří:

- změna zákona o veřejných zakázkách,
- využívání centrálních nákupů,
- úprava centrální adresy,
- úprava zákona ve věci dotací a grantu,
- zpracování katalogu vzorové dokumentace,
- předkládání výroční zprávy o stavu veřejných zakázek v ČR.

Jakákoli opatření by současně měla zahrnout funkční sankční mechanismus, čímž bychom dosáhli reálného dopadu na regulované vztahy (Chmelík 2011, s. 172-177).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍL VÝZKUMU

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zjistit, do jaké míry je korupce vnímána jako negativní faktor ovlivňující výběrová řízení samotnými účastníky výběrového řízení.

5.1 Dílčí cíle

Ve výzkumném šetření byly stanoveny následující dílčí cíle:

- **Cíl 1:** zjistit četnost výskytu korupce při výběrových řízeních.
- **Cíl 2:** zjistit, do jaké míry jsou účastníci výběrového řízení informováni o boji proti korupci v ČR.
- **Cíl 3:** zjistit postoj účastníků ve výběrových řízeních k upozornění na korupční jednání.
- **Cíl 4:** zjistit názor účastníků na navrhovaná opatření v boji proti korupci ve výběrovém řízení.

5.2 Hypotézy

Na základě zvolených dílčích cílů byly stanoveny níže uvedené hypotézy.

H1: Více jak 75% respondentů se už setkala s korupcí při výběrových řízeních v různých podobách.

H2: Více jak 50% respondentů nebude mít dostatek znalostí o možnostech boje proti korupci v ČR.

H3: Více jak 75% respondentů z nějakého důvodu neupozorní na podezření korupčního jednání ve výběrovém řízení.

H4: Více jak 50% respondentů se bude domnívat, že se korupci ve výběrových řízeních v budoucnu nepodaří odstranit.

5.3 Charakteristika souboru

Vzhledem k povaze předmětu zkoumání byl zvolen kvantitativní přístup. Technikou sběru dat se stalo dotazníkové šetření prostřednictvím elektronické pošty. Výzkumný soubor pro dotazníkové šetření tvořilo 61 respondentů ze soukromých firem, které se přímo či nepřímo

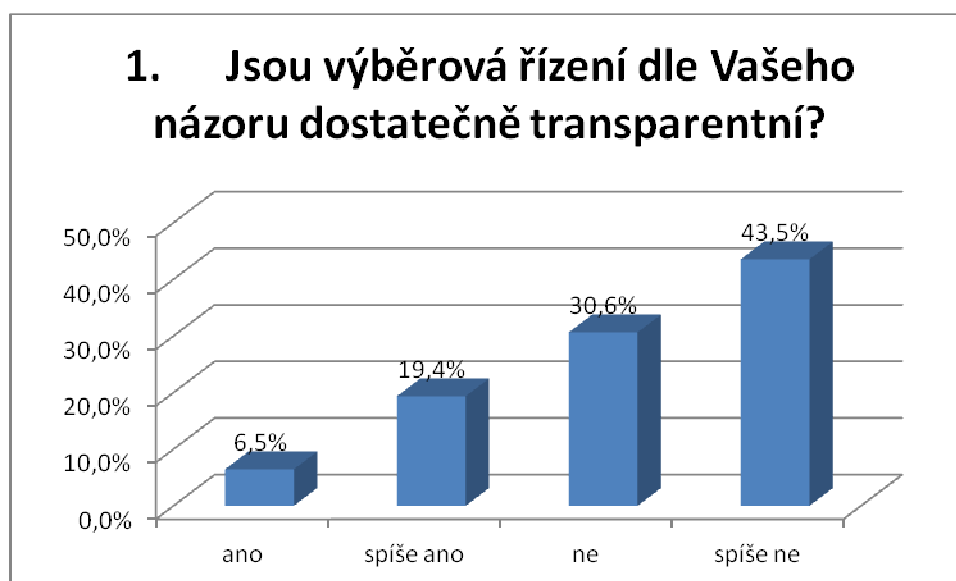
podílejí na dodávkách nebo službách v rámci stavebních nebo montážních prací a jsou součástí bezpečnostní komunity. Citlivost informací o korupčním jednání při výběrových řízeních byla důvodem k zachování anonymity firem a respondentů. Proto nejsou uvedeny žádné další bližší informace. Dotazník se skládal z 16 otázek cíleně zaměřených k získání odpovědí na cíle a hypotézy. Respondenti měli u každé otázky nabídku ze čtyř odpovědí (ano, spíše ano, ne, spíše ne), jež určovaly míru osobního stanoviska k dané otázce. Vlastní výzkumné šetření probíhalo od ledna 2013 do února 2013. Celkově bylo rozesláno 337 dotazníků, z toho se vrátilo 61 vyplněných, což je 18 % návratnost. Někteří respondenti neposlali vyplněný dotazník, jen průvodní dopis, ve kterém se omlouvali za nevyplnění dotazníku z důvodu obav z porušení anonymity, někteří děkovali, že se někdo tímto tématem zabývá. Domníváme se, že tohle byl důvod tak nízké návratnosti dotazníků.

5.4 Zpracování dat

Pro popis dat byla použita základní popisná statistika v programu Excel 2010 (frekvenční tabulky s absolutní a relativní četností).

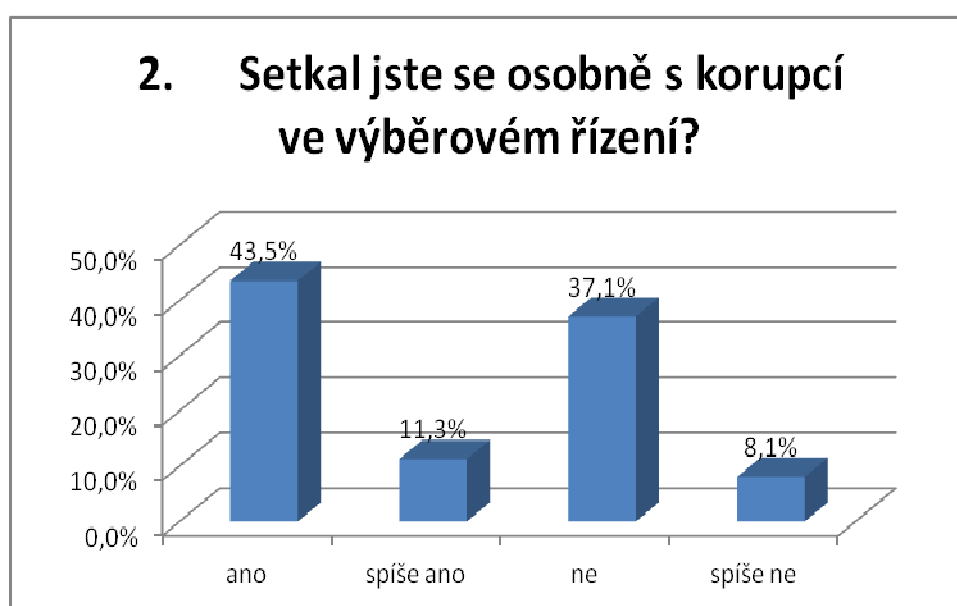
5.5 Výsledky

V následující části budou popsány výsledky kvantitativního výzkumu pomocí grafického znázornění odpovědí otázek z dotazníkového šetření.

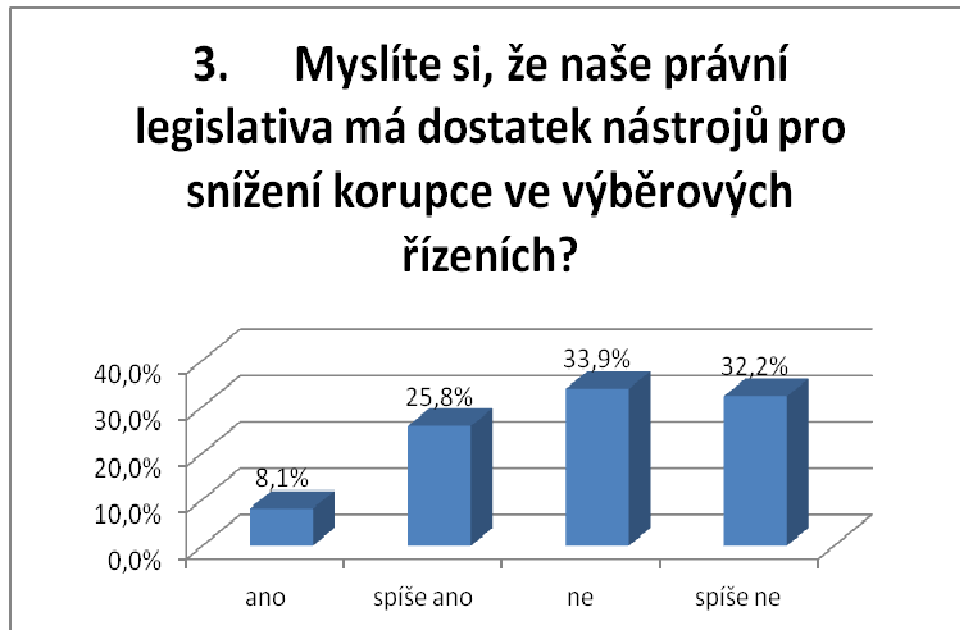
Graf 1: otázka číslo 1

Z grafu vyplývá, že transparentnost výběrových řízení je stále nedostačující, což potvrzuje odpověď respondentů slovy *spíše ne* a *ne* v 75,5 %. Legislativní opatření, která byla do této doby uplatňována, jsou nedostačující a stále dávají prostor pro manipulaci s veřejnými zakázkami a je živnou půdou pro korupční jednání. Zkušenosti, které respondenti mají s výběrovými řízeními se tak dále odrážejí v přístupu k jednáním v těchto zakázkách a podepisují se tak na kvalitě výběrových řízeních i přístupu firem k těmto zakázkám. Dochází tím ke snížení důvěryhodnosti během výběrového řízení. Závěrem lze k této otázce říci, že naprostou důvěru v transparentnost zakázek potvrzuje svojí odpovědí *ano* jen 6,5 % respondentů.

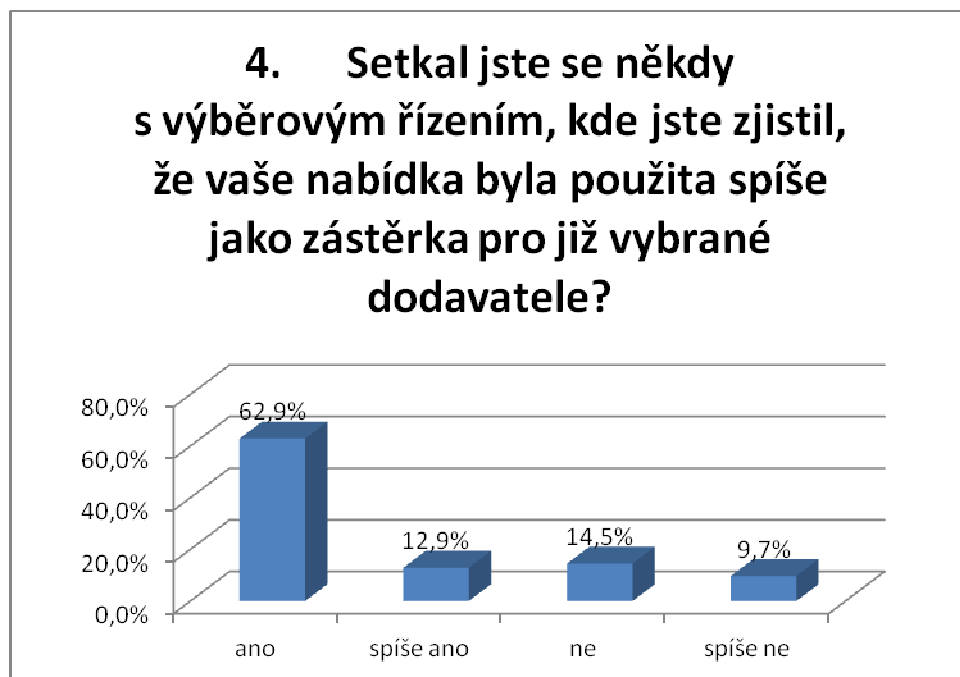
Graf 2: otázka číslo 2

U tohoto grafu potvrdili respondenti svým souhlasem *ano* nebo *spíše ano* v 54,8 %, že se již setkali s korupcí ve výběrovém řízení v jakékoli podobě. Tento fakt je varující a odráží zcela jednoznačně nedostatečnou činnost orgánů zabývajících se korupcí jak ze strany opatření tak kontroly.

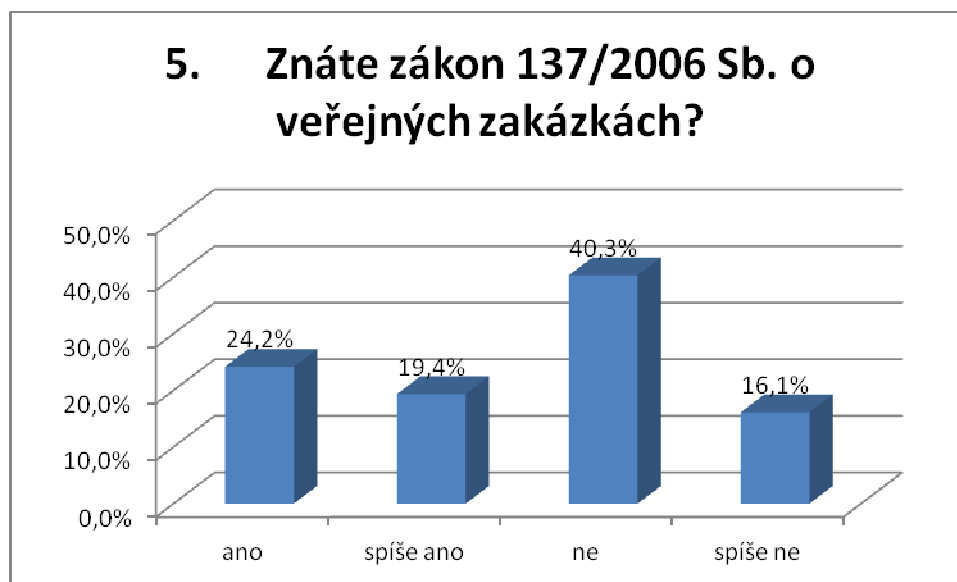
Graf 3: otázka číslo 3

K otázce právní legislativy týkající se nástrojů pro snížení korupce ve výběrových řízeních, se vyjádřilo 66,1 % respondentů svým záporným hodnocením *spíše ne* a *ne* jako nedostatečné. Důvodem v jejich odpovědích, jak se ukazuje v otázce č. 5, je pravděpodobně nedostatečná znalost v zákonech týkajících se výběrového řízení a orientace v nich. Může to však i znamenat, že zákony v České republice jsou nedostatečně propracovány a vytvářejí skuliny pro páchaní trestné činnosti a spekulativní jednání.

Graf 4: otázka číslo 4

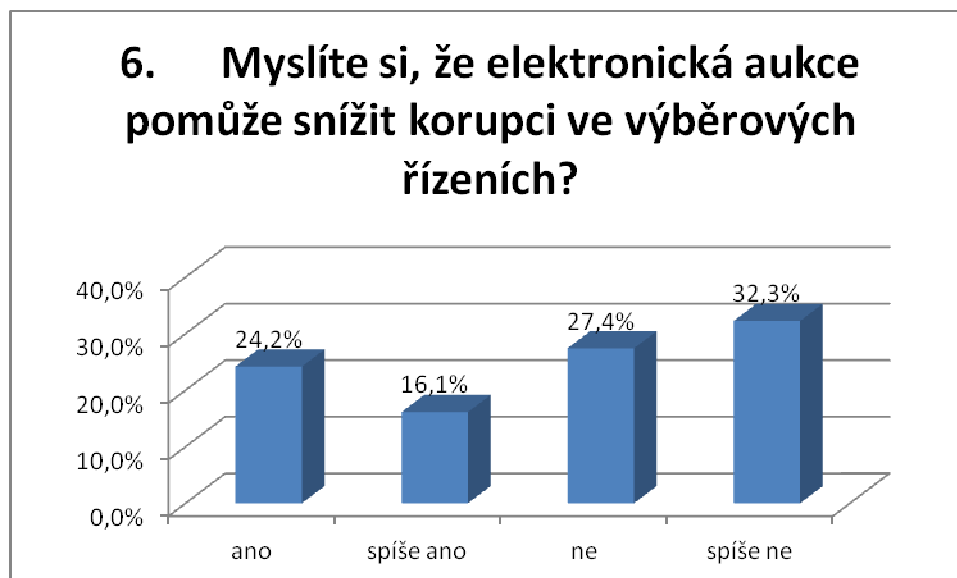
Je známo, že některá výběrová řízení jsou zmanipulovaná, a každý, kdo se účastní takového výběrového řízení, věří jen v malou pravděpodobnost úspěšnosti. Tuto skutečnost potvrzuje výpověď respondentů, kteří se takových řízení zúčastňují, kdy v 75,8 % vyslovili *ano* nebo *spíše ano*, že se takových řízení zúčastňují. V některých výběrových řízeních jsou žádány určité firmy, aby se naoko zúčastňovali výběrových řízení za smluvní dohodu o jiné zakázce, kde se zajistí výhra pro tuto společnost jako kompenzace „za tuto vstřícnost“. Také sem patří případy, kdy se firma v dobré víře zúčastní výběrového řízení, ale již dopředu je jasné, že z důvodu jedinečnosti požadovaných předpokladů na výrobek nebo službu, bude jistá část v konečném důsledku vyňata a poskytnuta již předem známému vítězi. Může se tak jednat o zmatečné zadávání zadávacích podmínek, kdy jejich vítězové jsou například vybírání na základě zadávací dokumentace stavby, která neslouží pro skutečné provedení stavby. Znamená to, že po výběrovém řízení, kdy jedna z firem tuto soutěž vyhraje, přepracuje projekt a na základě takto nově vypracovaného projektu se dospěje k závěru, že projekt bude mnohonásobně dražší a v jiné podobě než ve chvíli, kdy se na tento projekt vypisovalo výběrové řízení.

Graf 5: otázka číslo 5

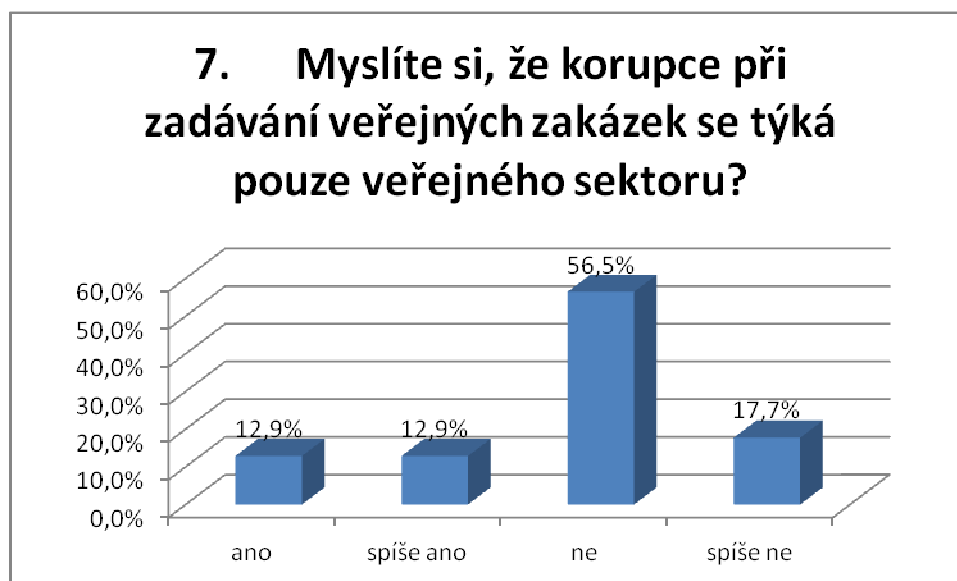
Tyto výsledky potvrzují, že v 56,4 % respondenti neznají Zákon 137/2006 Sb., který jim má pomáhat při výběrových řízeních. Tato odpověď je velmi překvapivá, neboť všichni, kdo se na výběrovém řízení podílejí, by tyto zákony měli znát. Neznalostí tohoto zákona se

tak mohou účastníci stát snadno manipulovatelnými, ale je také možné, že zcela nevědomě se dopouštějí porušování zákona v rámci jednotlivých kroků výběrových řízení.

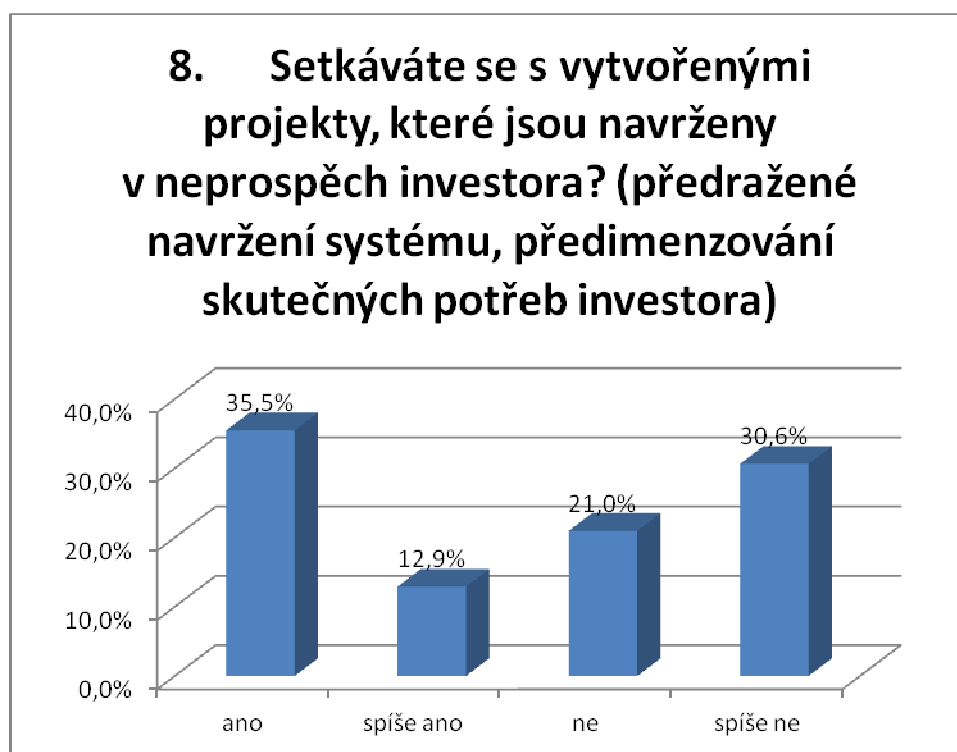
Graf 6: otázka číslo 6

Z grafu vyplývá, že elektronická aukce i přes negativní postoj respondentů, vyjádřených v 59,7 % odpovědí *ne* nebo *spíše ne*, je i spousta těch, kteří věří, že s pomocí elektronických aukcí se sníží korupce ve výběrových řízeních. Tito respondenti nemusí znát zákulisní jednání jednotlivých účastníků v těchto aukcích, které spočívá v domlouvání si dohod, kterou jsou vedeny mimo tuto aukci.

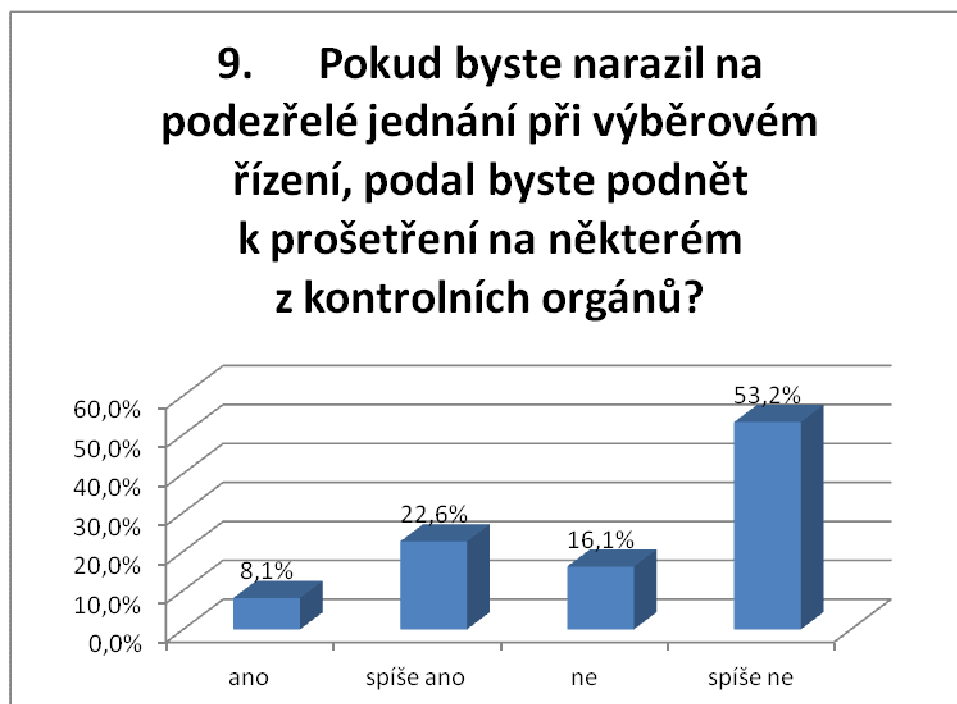
Graf 7: otázka číslo 7

To, že s korupcí se potýkají nejen veřejné zakázky, ale i zakázky v soukromé sféře, nám vyjadřuje graf číslo 7, kde vyjádřením *ne* a *spíše ne* potvrdili respondenti tento názor v 74,2 %. Z těchto zkušeností respondentů vyplývá, že korupcí je značně zasažen i soukromý sektor, kde se zneužívá neznalosti investora v dané problematice a realizační firmy se tak snaží zvýšit zisk na úkor investora.

Graf 8: otázka číslo 8

I přesto, že více jak polovina respondentů (51,6 %) se nesešla s takovými to projekty nebo nejsou přímo přesvědčeni o takovémto způsobu návrhu projektu, je druhá polovina respondentů svým vyjádřením *ano* (35,5 %) ukazatelem, že se takovéto projekty provádějí. Účastníci výběrových řízení se tak setkávají s projekty, které jsou již na pohled pro zkušené odborníky navrženy v neprospěch investora, který jako laik není schopen posoudit správnost navrhovaného projektu, který je dále předmětem výběrového řízení.

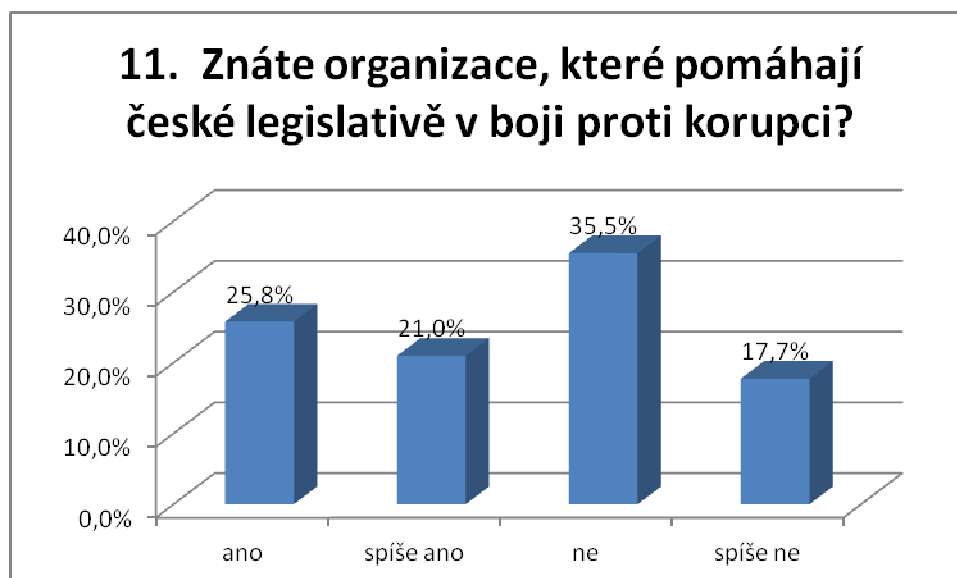
Graf 9: otázka číslo 9

Na základě vyjádření respondentů odpovědí *ne* nebo *spíše ne* v 69,3 %, vyplývá, že v případě podezřelého jednání ve výběrovém řízení by nedali podnět k prošetření kontrolními orgány. Důvody, které vedou k zadržení těchto informací upozorňující na korupční jednání ve firmách, mohou být rozdílné. Můžou to být obavy o ztrátu pracovního místa, možné vyhrožování vůči své osobě nebo jeho blízkým či neloajální jednání zaměstnance vůči své firmě, což je důsledkem nedostatečné ochrany osob nebo firem při šetření korupčního jednání. Určitou roli zde hraje i povaha českého člověka, který o věcech spíše mluví, než jedná.

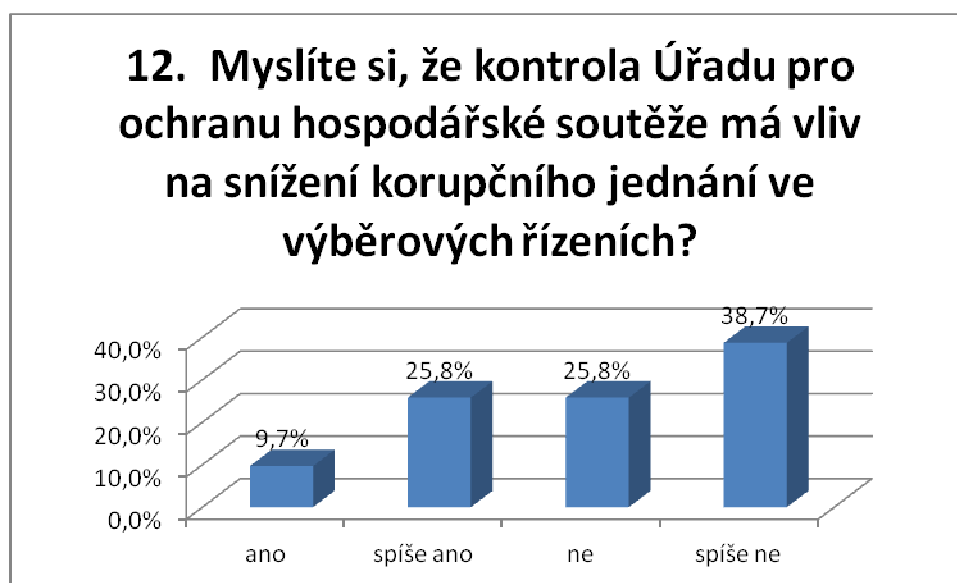
Graf 10: otázka číslo 10

Z grafu vyplývá, že organizace provádějící kontrolu nad transparentností výběrových řízení nejsou dostatečně v povědomí účastníků výběrových řízení, což potvrzuje odpověď respondentů slovy *spíše ne* a *ne* v 59,7 %. Toto zjištění je velmi pozoruhodné, neboť tato skutečnost vypovídá nejen o neznalosti těchto organizací, ale i o podmínkách, za kterých je možné podávat podněty k prošetření při podezření na korupční jednání ve výběrových jednáních.

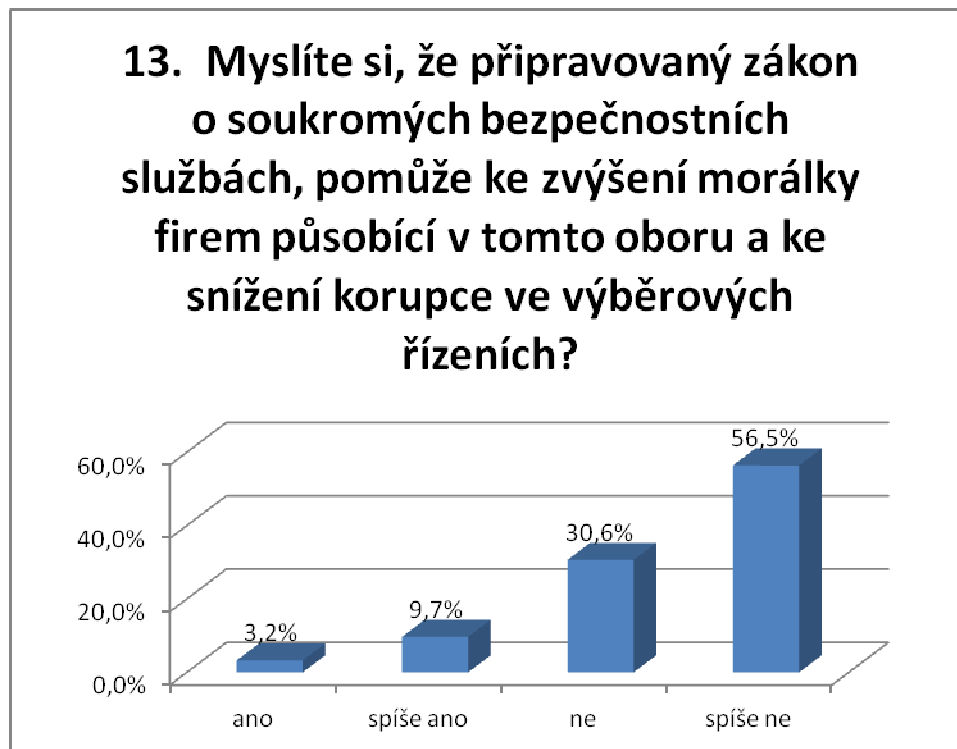
Graf 11: otázka číslo 11

Na tuto otázku respondenti odpověděli z 46,8 %, že *ano* a *spíše ano*, a z 53,2 % *ne* a *spíše ne*. Poměr těch, kteří tyto znalosti mají a těch kteří je nemají v povědomí, je téměř vyrovnaný. Zdali je úspěchem znalost či neznalost organizací, které pomáhají české legislativě v boji proti korupci a správné hodnocení respondentů (jedná-li se o ty správné instituce, které se touto problematikou zabývají), lze jen těžko posoudit.

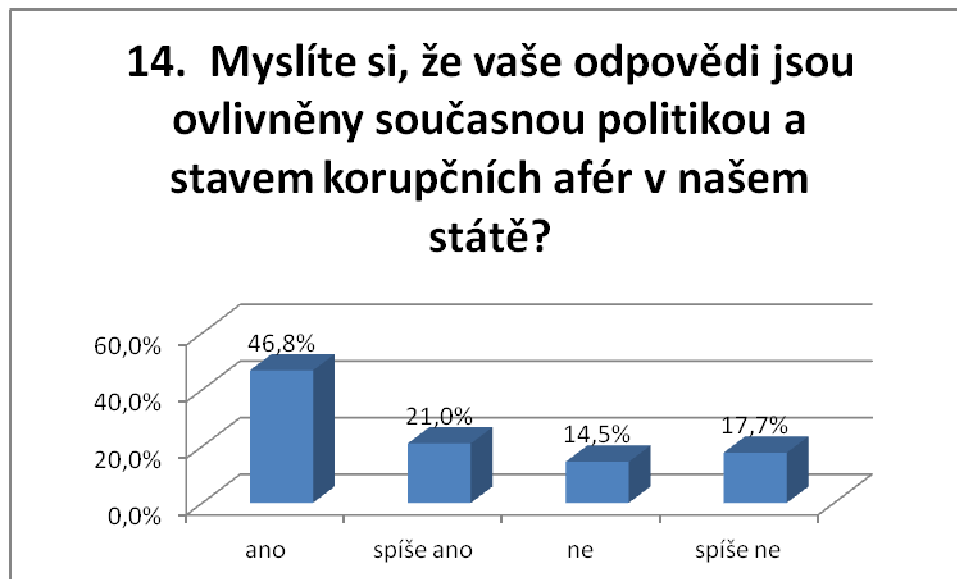
Graf 12: otázka číslo 12

Výsledky odpovědí respondentů jsou v tomto případě zarážející jelikož, v 64,5 % odpovědí se respondenti slovy *ne* a *spíše ne*, domnívají, že kontrola Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nemá vliv na snížení korupčního jednání ve výběrových řízeních. Nelze se zde však domnívat, že je zde problém na straně Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, neboť z vyplývajících odpovědí v předcházejících otázkách se jasně ukazuje problém i na straně účastníků výběrových řízení. Nelze proto přesně určit, kdo více napomáhá korupčnímu jednání, když sami účastníci nedokážou na takové jednání poukázat.

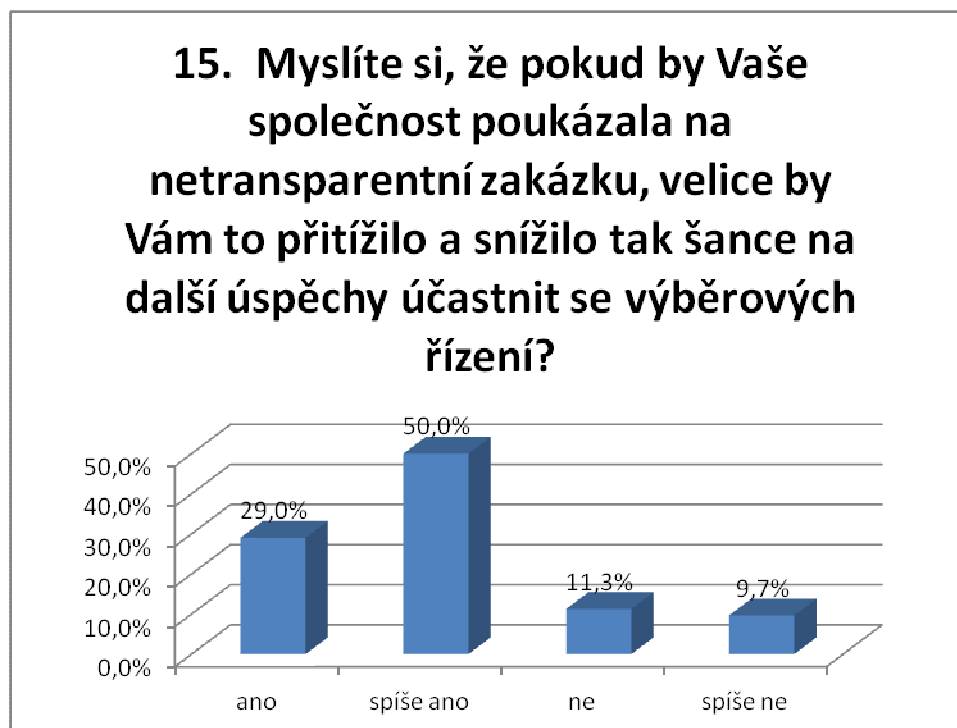
Graf 13: otázka číslo 13

Nedůvěru k připravovanému zákonu o soukromých bezpečnostních službách, který by měl napomoci ke zvýšení morálky soukromých firem a tím snížit korupci ve výběrových řízeních vyjádřilo v 87,1 % respondentů slovy *spíše ne* a *ne*. Zhodnocení, zda je tomu tak z důvodu nedůvěry k samotným zákonodárcům nebo organizacím, kde se v poslední době velice často objevují jejich korupční kauzy a které se tak na tvorbě tohoto zákona přímo či nepřímo podílejí, a kdy je známa mentalita občanů v České republice, že za většinou tvořených zákonů stojí lobbying velkých firem, které si tak snaží upevnit své postavení na trhu a zablokovat tak možnost ohrožení obchodních vztahů a jednání těchto gigantů, je velice spekulativní a lze toto zamyšlení rozvinout do obrovských rozměrů. Nelze však z dosavadních zdrojů získat bližší přesvědčení o tom, zda tato novela zákona bude tím přesným nástrojem pro nové nastolení morálky firem a přerušování nebo snížení tak značně a zjevně rozšiřujícího se korupčního jednání.

Graf 14: otázka číslo 14

Slovy *ano* a *spíše ano* v 67,8 % respondenti uvedli, že odpovědi na otázky zabývající se korupcí v tomto dotazníku, jsou ovlivněny současným prostředím politické scény a kauzami s korupcí v České republice. Tato odpověď není překvapující, neboť korupčních afér za poslední dobu velmi přibývá a dotýká se osob z řad našich politiků a členů vlády.

Graf 15: otázka číslo 15

Z grafu vyplývá, že respondenti odpovědí *ano* a *spíše ano* v 79 % se domnívají, že poukázáním na netransparentnost zakázek by snížilo jejich šance na účast či úspěchy v dalších výběrových řízeních. Potvrzuje se tak, že poukázat na netransparentní jednání ve výběrovém řízení je pro jakoukoliv firmu likvidační. Důvodem je provázanost osob figurujících nejen v samotných firmách, ale i v státních samosprávách, kteří se na korupčním jednání podílejí.

Graf 16: otázka číslo 16

Tyto jednoznačné výsledky respondentů, kteří svým vyjádřením odpovědí *ne* a *spíše ne* v 95,2 %, poukazují na nedůvěru a pesimistický pohled na lepší vývoj situace v souvislosti se snižováním korupce ve výběrových řízeních v dalších letech. Morální chování lidí za poslední léta značně upadá, mladé generaci nejsou dávány vhodné příklady chování a jednání, postižitelnost hlavních aktérů korupčního jednání je velmi nízká, korupce se dotýká těch, kteří naši zemi vedou a řídí. To by mohl být důvod, v kterém se odráží skeptický postoj v našem výzkumném šetření.

5.6 Ověření hypotéz

Na základě výsledků výzkumného šetření jsme vyhodnotili stávající hypotézy.

H1: Více jak 75% respondentů se už setkala s korupcí při výběrových řízeních v různých podobách.

Na základě odpovědí respondentů na otázku č. 2 ve znění *setkal jste se osobně s korupcí ve výběrovém řízení*, odpovědělo 54,8 %, že ano, **byla hypotéza zamítnuta.**

H2: Více jak 50% respondentů nebude mít dostatek znalostí o možnostech boje proti korupci v ČR.

Na základě odpovědí respondentů na otázku č. 10 ve znění *znáte organizace, které provádějí kontrolu ve výběrových řízeních*, odpovědělo 59,7 %, že ne a na základě odpovědí respondentů na otázku č. 11 ve znění *znáte organizace, které pomáhají české legislativě v boji proti korupci*, odpovědělo 53,2 %, že ne, **byla hypotéza přijata.**

H3: Více jak 75% respondentů z nějakého důvodu neupozorní na podezření korupčního jednání ve výběrovém řízení.

Na základě odpovědí respondentů na otázku č. 9 ve znění *pokud byste narazil na podezřelé jednání při výběrovém řízení, podal byste podnět k prošetření na některém z kontrolních orgánů*, odpovědělo 69,4 %, že ne, **byla hypotéza zamítnuta.**

H4: Více jak 50% respondentů se bude domnívat, že se korupci ve výběrových řízeních v budoucnu nepodaří odstranit.

Na základě odpovědí respondentů na otázku č. 16 ve znění *myslíte si, že korupci ve výběrových řízeních se v budoucnu podaří odstranit*, odpovědělo 92,5 %, že ne, **byla hypotéza přijata.**

5.7 Navrhovaná opatření k zabránění korupčního jednání ve výběrovém řízení

- 1) Kompetentní osoba vytvářející projekty k zakázkám jak ve veřejném tak soukromém sektoru musí být plně odpovědná za správnost provedení a v případě záměrně špatně vypracovaného projektu musí být postižitelná v plné míře. Bylo by tedy vhodné doplnit legislativu o jasně stanovená pravidla a vymezení kompetencí a zodpovědnosti v této činnosti.
- 2) Při tvorbě konstrukce ceny v nabídkových řízeních musí být jednoznačně definovány jednotlivé položky zahrnuté do kalkulace. Tím se zabrání více možnostem vysvětlení nejasně definovaných položek a možností manipulace s cenou. Tato konstrukce ceny by

měla vycházet ze správně vypracovaného projektu, který jednoznačně určuje jeho zadání a neupřednostňuje pouze jednoho z dodavatelů.

- 3) Zpřísnění trestních sazeb za korupční jednání a okamžitého zastavení jakékoliv manipulace s osobním movitým či nemovitým majetkem při ohlášení podezření na korupční jednání.
- 4) Posílení pravomocí kontrolních orgánů, vytvoření nezávislé kontrolní instituce a zlepšení kontroly Policie ČR.
- 5) Vytvoření nezávislé organizace, jejímž cílem by byla edukace a proškolení zaměstnanců firem o legislativě a orgánech zabývajících se bojem proti korupci, o možnostech upozornění na podezřelá jednání ve výběrových řízeních a na základě toho udělení certifikátu pro možnost zúčastňování se výběrových řízení. Tato podmínka by měla být zanesena do zákona o výběrovém řízení.
- 6) Zlepšit ochranu fyzických osob nebo firem, které na korupční jednání upozorní a kdy je korupční jednání šetřením prokázáno. Toto opatření by mohlo přispět ke snížení obav z možných následků při upozornění na korupci. Bylo by vhodné v případě zaměstnance zanezt do zákoníku práce dodatek pro ochranu zaměstnance upozorňující na korupční jednání. V obou případech je nutné zabránit únikům informací, které by vedlo k poškození nebo vyzrazení jména firmy nebo jedince.
- 7) Prostřednictvím propracovaných etických kodexů státních či soukromých zaměstnanců více působit na morální hodnoty a s tím související chování a jednání člověka. Nebrat tedy upozornění na špatné chování a jednání jako *bonzování* či *donášení* informací, ale jako správný postoj k dané situaci. Cílem tohoto opatření je vnést do podvědomí nás všech nepohrdat a neodsuzovat osoby, které našli odvahu upozornit na jakoukoliv trestnou činnost.

5.8 Návrh konstrukce cenové nabídky

Cenová nabídka je součástí projektové dokumentace, na základě které se dále řeší výběr dodavatele. Pomocí výkazu výměr vytvořený projektantem doplní účastník výběrového řízení jednotkové ceny k definovaným položkám a vytvoří tak celkovou cenu díla, za kterou je možné zakázku provést. Hlavním cílem návrhu konstrukce cenové nabídky ve výkazu výměr je tedy vytvoření takové nabídky, která je konkurenceschopná a pro všechny

účastníky výběrového řízení stejná. Není možné, aby při vytvoření výkazu výměr tato dokumentace zvyhodňovala jen některé účastníky a nedovolovala možnost vytvoření cenové nabídky s jinými variantami technologií při dodržení stanovených podmínek. Výkaz výměr musí obsahovat položky, které jsou prokazatelně součástí této nabídky, jsou jasně definované, ovšem za předpokladu dodržení stanovených podmínek o veřejných zakázkách. Dále nedovolují účastníkům výběrového řízení možnost úmyslného zaměňování definované položky nebo jeho obsahu a tím tak zakrývat neurčité ceny, položky, nebo nesprávný počet měrných jednotek, pomocí kterého účastník ve výběrovém řízení získá výhodu při vyhodnocení a porovnávání s dalšími nabídkami ve výběrovém řízení. Technicky proto musí být tato nabídka shodná a musí odpovídat zadání. Zde ovšem narážíme na podmínku, že tato dokumentace musí být kompletní včetně technické zprávy, blokového schéma, požárně bezpečnostního řešení a dalších podkladů bez kterých nelze cenovou nabídku vyhotovit a musí tedy být vypracována s určitou pečlivostí a přesností projektanta.

Jasně definovaná kritéria pro použití položek ve výkazu výměr jsou uvedena ve Vyhlášce č. 230/2012 Sb. Vypracovaný výkaz výměr musí mít vytvořenou přehlednou strukturu, aby již při prvotním pohledu bylo každému jasné, jak je cenová nabídka členěná a jakým způsobem je vypracována. Výkaz výměr dále musí obsahovat jednotlivé položky udávající množství dodávaného materiálu a práce, které jsou dále oceněny jednotkovými cenami. Výkaz výměr může mít z hlediska vypracování nebo propracování různou podobu dle zvyklosti každé firmy, ovšem obsahově by měli být shodné.

Struktura výkazu výměr musí pro základní přehled obsahovat:

- krycí list,
- rekapitulační list,
- položkový rozpočet.

Základní informace obsahu krycího listu:

- název stavby,
- číslo stavby,
- místo stavby,

- název zadavatele/investora,
- název výběrového řízení,
- kód výběrového řízení,
- osoba zodpovědná za výběrové řízení,
- osoba zodpovědná za vytvořenou dokumentaci,
- datum vyhlášení výběrového řízení,
- datum předložení cenové nabídky,
- datum vyhodnocování cenových nabídek,
- název uchazeče o výběrové řízení,
- identifikační údaje uchazeče,
- o kolikáté kolo výběrového řízení se jedná,
- verze formátu výkazu výměr.

Rekapitulační list obsahuje:

- název stavby,
- číslo stavby,
- soupis objektů,
- soupis technologií za jednotlivé objekty,
- celkové ceny za dodávky a montáže materiálů jednotlivých oddílů,
- celkový součet bez DPH,
- DPH,
- vyjádření ceny v DPH,
- celkovou cenu za dílo včetně DPH.

Obsah položkového rozpočtu:

- název stavby,
- číslo stavby,

- název objektu,
- číslo objektu,
- druh technologie,
- název uchazeče,
- jméno kdo cenovou nabídku vypracoval,
- datum vypracování cenové nabídky,
- verze výkazu,
- číslo řádku,
- pořadové číslo položky,
- název položky,
- počet položek,
- měrná jednotka,
- jednotná cena za dodávku materiálu – vyplní uchazeč,
- celková cena za dodávku materiálu – vyplní uchazeč,
- jednotková cena za montáž materiálu – vyplní uchazeč,
- celková cena za montáž materiálu – vyplní uchazeč,
- celkový součet materiálů za dodávku a montáž – vyplní uchazeč,
- popisové číslo nabízeného zařízení – vyplní uchazeč,
- výrobce nabízeného materiálu – vyplní uchazeč,
- jednotlivé části ceněné technologie,
- součty za jednotlivé části technologie,
- celkový součet za dílčí část technologie cenové nabídky,
- případně poznámku k upřesnění pro vypracovávání cenové nabídky.

V příloze č. 1 je vytvořen návrh konstrukce tvoření ceny v cenové nabídce, na základě které se v rekapitulačním listě vytvoří celkový součet za dílo a použije se pro další jednání v nabídkovém řízení.

K důležitým zásadám než začneme vyplňovat výkaz výměr, je nutné si prostudovat projektovou dokumentaci a přečíst technickou zprávu. V případě nejasností nebo chyb v projektu doporučuji obrátit se písemně na zadavatele, který na základě projednání s projektantem tyto chyby odstraní nebo upřesní a tuto skutečnost musí zadavatel písemně rozeslat mezi všechny účastníky výběrového řízení.

K vypracování cenové nabídky je možné využívat různých kalkulačních programů, jako jsou Callida – euroCALC, RTS – BUILDpower, Epos - Obis, URS Praha - KROS Plus a další. Vypracovaná cenová nabídka však musí být vypracovaná v původním zadání a v tabulkách Excel pro možnost porovnání a vyhodnocení cenových nabídek.

Při vypracovávání cenové nabídky je nutné dbát velké pečlivosti a kontroly pro možné předcházení naceněných nedostatků a chyb v rozpočtu.

ZÁVĚR

Slovo korupce a korupční aféry zaznívají v poslední době z řad médií stále častěji. Nenajde se člověk, který by se alespoň jednou v životě s nějakým korupčním jednáním nesetkal, byť v podobě drobných úplatků, nebo neslyšel o velkém korupčním odhalení na úrovni národních institucí spojené s významnými lidmi. Přesto, že se bezpečnostní orgány i vláda snaží zabránit nárůstu korupce v ČR, stále nejsou důsledně propracovány zákony, které by vedly k přísnějšímu postihování za korupční jednání, neumožňovaly „právní kličky“ vedoucí k mnohačetným vysvětlením formulací zákona a zrychlily kroky v oblasti justice, které by napomohly k rychlejšímu šetření s uzavřením trestních postihů konkrétních osob.

Výsledky této práce poukazují na korupci ve výběrových řízeních, která se i zde promítá ve vysokých číslech. Samotní respondenti potvrzují svými odpověďmi, že se s korupcí setkávají v tomto procesu ve více jak 50 %. Korupci vnímají jako velmi negativní faktor, který jim brání prosadit se na trhu ve výběrových řízeních, obzvláště menší firmy. Překvapující je, že samotní účastníci v téměř 60 % neznají organizace, které se zabývají bojem proti korupci, ani kontrolní orgány, které by se na jejím odhalení měly podílet. Je zcela na místě, aby se tyto informace dostaly do podvědomí účastníků ať už formou proškolení zaměstnanců nebo větší veřejné osvěty. Poukázat na podezřelé korupční jednání ve výběrových řízeních je pro mnohé krokem příliš odvážným a jejich obavy s možných postihů, vydírání, mobingu či dokonce ohrožování jejich života nebo života jeho blízkých, jej v tomto odradí. Stojí tedy k zamyšlení, zda chybou nebude jen špatný morální postoj, ale i nedostatečná ochrana těch, kteří na korupci upozorní. Ke zlepšení situace v oblasti korupce se respondenti staví velmi skepticky. Jistě k tomuto postoji přispívají i statistická čísla ve výzkumu za posledních 7 let, prokazující postupný nárůst korupce.

Navrhovaná opatření v naší práci by mohli přispět ke zlepšení korupčního jednání ve výběrových řízeních alespoň částečně a jsou v kompetencích naší justice, bezpečnostních orgánů a managementu firem. Problém je však mnohem širší a jeho kořeny zasahují především do oblasti morálky společnosti, která bohužel mladé nastupující generaci vytváří prostředí, kde takové vlastnosti jako čestnost, zodpovědnost, poctivost a spolehlivost jsou již přežitkem a nelze s nimi v tomto světě obstát.

CONCLUSION

Words corruption and corruption scandals are heard from media more and more. There is no one who would have not met with some acts of corruption at least once in their life, whether in the form of small bribes, or hearing of the great revelations of corruption in national institutions associated with prominent people. Although, the security authorities and the government is trying to prevent the increase of corruption in the Czech Republic, there still are not thoroughly worked out acts that would lead to stricter prosecution for corruption, wouldn't allow "legal maneuvers" leading to countless explanations of the formulation of laws, would accelerate action in justice, which would lead to the rapid conclusion of the investigation with criminal penalties of individuals.

The results of this study point to corruption in tendering procedures, which are reflected in high numbers even here. The respondents themselves confirmed with their answers that corruption encountered in this process is more than 50%. Corruption is perceived as a negative factor that prevents them to establish themselves on the market in competitions, especially smaller companies. Surprisingly, neither the participants themselves in almost 60% do not know the organizations involved in the fight against corruption, nor control authorities that should be involved in its revelation. It is entirely appropriate for the information to reach the subconscious of the participants, either through staff training or greater public awareness. To show the suspect corruption in tendering procedures is for many of them too daring and their concerns about the possible sanctions, extortion, mobbing or even threatening their life or the lives of beloved ones would deter them. It is worth thinking about that the mistake is not a bad moral stance but also a lack of protection for those who would point to corruption. Respondents are very sceptical about the improvement in the situation with corruption. The fact that in research for the last 7 years is a gradual increase of corruption surely contributes to this attitude.

The proposed measures in our work should at least partially help to improve anti-corruption behaviour in the tendering processes and they are in the competence of our judiciary, security authorities and companies management. The problem is much wider and it mainly affects the morals of society, which unfortunately in young emerging generations creates an environment, where such characteristics as honesty, responsibility, fairness and selflessness are already a relic which you cannot succeed with in this world.text

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

FRIČ, P. a kol. *Korupce na český způsob*. 1.vyd. Praha: G plus, 1999. 302 s. ISBN 80-86103-26-9.

CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. 222 s. ISBN 80-7201-434-X.

CHMELÍK, Z., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. 280 s. ISBN 978-80-7201-853-6.

JURČÍK, R. *Zadávání veřejných zakázek a udělování koncesí v ČR a EU*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 571 s. ISBN 978-80-7179-575-9.

KRÁL, B., HOLÍNSKÁ, E., MISTERKOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, M.: *Vnitropodnikové Účetnictví*. Praha: Trizonia, 1994. 326s. ISBN 80-855-73-31-8.

LAUCKÝ, V. *Technologie komerční bezpečnosti I*, 3. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010, 81 s. ISBN 978-80-7318-889-4.

LAUCKÝ, V. *Technologie komerční bezpečnosti II*, 2. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 123 s. ISBN 978-80-7318-631-9.

OGEROVÁ, B., FIBÍROVÁ, J. *Řízení nákladů*, 1.vyd. Praha: HZ Editio, 1998. 155 s. ISBN 80-86009-24-6.

PETROVSKÝ, K. *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. 1.vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 193 s. ISBN 80-86861-94-5.

Úplné znění zákona: *Veřejné zakázky věcný rejstřík. Koncesní předpisy podle stavu k 15. 3. 2008*. 1. vyd., Ostrava, Sagit, 2008. 144 s. ISBN 978-80-7208-679-5.

VALOUCH, J. *Projektování bezpečnostních systémů*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2012. 152 s. ISBN 978-80-7454-230-5.

VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1.

VYSUŠIL, J. *Optimální cena – odraz správné kalkulace*. Praha: Profess, 1996. 108 s. ISBN 80-85235-17-X.

MALECHOVÁ, D. *Korupce a nástroje protikorupční politiky z pohledu přístupu ČR do EU*. Brno 2004, 117 s. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita v Brně. Ekonomicko–správní fakulta. Katedra veřejné ekonomie.

Internetové zdroje:

KOHOUT, P. a kol. *Sborník textu pracovní skupiny pro boj proti korupci*, [online]. 2011, [cit. 2013-05-02]. Dostupné také z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/ekonomicka-rada/dokumenty/NERV-Boj-proti-korupci--sbornik.pdf>>.

ŠEVČÍK, D. *Ochrana proti nesprávnému postupu zadavatele* [online]. Informační měsíčník pro zadavatele a uchazeče o veřejné zakázky Veřejné zadávání. Rok neuveden, [cit. 2013-05-02]. Dostupný také z: WWW: <<http://www.verejne-zakazky.eu/cl-04.html>>

Česko. Transparency International - Česká republika. *Veřejné zakázky v České republice: Korupce nebo transparentnost?* [online]. 2005, [cit. 2013-05-02]. Dostupné také z WWW: <http://www.transparency.cz/doc/vz_studie_text.pdf>.

Česko. Parlament České republiky. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Dostupné také z WWW: <<http://zakony-online.cz/?s10&q10=all>>.

Česko. Parlament České republiky. Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Dostupné také z WWW: <http://www.portal-vz.cz/getmedia/4b5a5d52-d342-4fb6-bc65-9b4f2206dc6f/ZVZ_platne-zneni_2012>.

Česko. Parlament České republiky. Zákon č. 153/1991 Sb., obchodní zákoník. Dostupné také z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>>.

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky. *Doporučení subkomise NERV proti korupci* [online]. Rok neuveden, [cit. 2013-05-03]. Dostupné také z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Verejne-zakazky/Verejne-zakazky-a-PPP>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Co se rozumí korupcí ve sféře soukromoprávní* [online]. 2010, [cit. 2013-05-03]. Dostupné také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/faq-vymezeni-pojmu-co-se-rozumi-korupci-ve-sfere-soukromopravni.aspx>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Organizace a instituce* [online]. 2010, [cit. 2013-05-04]. Dostupné také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/organizace-a-instituce.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

Ministerstvo vnitra České republiky. Interní protikorupční program. *Usnesení vlády ČR 2003, č. 473* [online]. 2003, [cit. 2013-05-04]. Dostupné také z WWW: <<http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/BE366CB2DF41BEDFC12571B60070A7A4>>.

Nadační fond proti korupci. *Vize a cíle* [online]. Rok neuveden, [cit. 2013-05-04]. Dostupné také z WWW: <<http://www.nfpk.cz/cz/vize-a-cile>>.

Nejvyšší kontrolní úřad. *Postavení a působnost NKÚ* [online]. Rok neuveden, [cit. 2013-05-03]. Dostupné také z: WWW: <<http://www.nku.cz/default.htm>>.

Policie České republiky. *Útvar odhalování korupce a finanční kriminality SKPV* [online]. Březen 2011, [cit. 2013-05-04]. Dostupné také z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/uokfk-skp-utvar-odhalovani-korupce-a-financni-kriminality-skp.aspx>>.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. *Výroční zpráva 2008* [online]. 2008, [cit. 2013-05-04]. Brno: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže 2009. s. 38. Dostupné také z WWW: <http://www.uohs.cz/download/VZ_verejnost/Vyrocni_zprava_2008.pdf>.

Úřad vlády ČR. Sekce pro koordinaci boje s korupcí. *Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014* [online]. Leden 2013, [cit. 2013-05-04]. Dostupné také z WWW: <<http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/Strategie-2013-a-2014.pdf>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development).
ČR	Česká republika.
PČR	Policie České republiky.
CPI	Index vnímání korupce (Corruption Perception Index).
NFKP	Nadační fond proti korupci.
CIA	Hodnocení korupčních rizik (Corruption Impact Assessment).
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj.
PPP	Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership).
NIPEZ	Národní infrastruktura pro elektronické zadávání veřejných zakázek.
ÚOKFK SKPV	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování.
SPOK	Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti.
ARO	Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti (Asset Recovery Office).
VP	Veřejné poptávky.
BIS	Bezpečnostní informační služba.
IACC	Mezinárodní protikorupční kongres (International Anti-Corruption Congresses).
EPS	Ekologický právní servis, o. s.
ZVZ	Zákon o veřejných zakázkách.
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad.
EU	Evropská unie.

PSP	Poslanecká sněmovna Parlamentu.
DPH	Daň z přidané hodnoty.

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: otázka číslo 1</i>	39
<i>Graf 2: otázka číslo 2</i>	40
<i>Graf 3: otázka číslo 3</i>	41
<i>Graf 4: otázka číslo 4</i>	41
<i>Graf 5: otázka číslo 5</i>	42
<i>Graf 6: otázka číslo 6</i>	43
<i>Graf 7: otázka číslo 7</i>	43
<i>Graf 8: otázka číslo 8</i>	44
<i>Graf 9: otázka číslo 9</i>	45
<i>Graf 10: otázka číslo 10</i>	46
<i>Graf 11: otázka číslo 11</i>	46
<i>Graf 12: otázka číslo 12</i>	47
<i>Graf 13: otázka číslo 13</i>	48
<i>Graf 14: otázka číslo 14</i>	49
<i>Graf 15: otázka číslo 15</i>	49
<i>Graf 16: otázka číslo 16</i>	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Návrh konstrukce ceny v cenové nabídce

Příloha 2: Dotazník k bakalářské práci

Příloha 2

Vážená paní, Vážený pane,

v současné době jsem studentem Bezpečnostních technologií, systémů a managementu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně a připravuji se na svou bakalářskou práci. Z tohoto důvodu provádím výzkum, který se zabývá analýzou současného stavu boje orgánů bezpečnostní komunity proti korupci ve výběrových řízeních v České republice.

Rád bych Vás tímto požádal o vyplnění tohoto dotazníku, který si klade za cíl zjistit Vaše názory nebo zkušenosti s korupcí ve výběrových řízeních v České republice. Vaše odpovědi jsou pro moji bakalářskou práci nesmírně cennou a přínosnou informací a budou využity pro anonymní zpracování v mé bakalářské práci.

Pokuste se prosím zodpovědět všechny otázky. Pokud bude složité zaujmout jednoznačné stanovisko, zvolte prosím, odpověď, která se Vašemu stanovisku nejvíce přibližuje, a tu označte kliknutím na uvedené pole. Neexistují žádné správné a špatné odpovědi, jedná se výhradně o Váš osobní názor nebo zkušenosti a Vámi vyplněné údaje budou sloužit pouze ke statistickému vyhodnocení.

Předem Vám děkujeme za spolupráci a Váš čas.

Martin Křížek

E-mail: m_krizek@fai.utb.cz

Dotazníkové otázky:

1. Jsou výběrová řízení dle Vašeho názoru dostatečně transparentní?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
2. Setkal jste se osobně s korupcí ve výběrovém řízení?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
3. Myslíte si, že naše právní legislativa má dostatek nástrojů pro snížení korupce ve výběrových řízeních?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
4. Setkal jste se někdy s výběrovým řízením, kde jste zjistil, že vaše nabídka byla použita spíše jako zástěrka pro již vybrané dodavatele?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
5. Znáte zákon 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
6. Myslíte si, že elektronická aukce pomůže snížit korupci ve výběrových řízeních?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
7. Myslíte si, že korupce při zadávání veřejných zakázek se týká pouze veřejného sektoru?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
8. Setkáváte se s vytvořenými projekty, které jsou navrženy v neprospěch investora? (př.: předražené navržení systému, předimenzování skutečných potřeb investora)	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
9. Pokud byste narazil na podezřelé jednání při výběrovém řízení, podal byste podnět k prošetření na některém z kontrolních orgánů?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
10. Znáte organizace, které provádějí kontrolu ve výběrových řízeních?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne
11. Znáte organizace, které pomáhají české legislativě v boji proti korupci?	☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne

<p>12. Myslíte si, že kontrola Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže má vliv na snížení korupčního jednání ve výběrových řízeních?</p>	<p>☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne</p>
<p>13. Myslíte si, že připravovaný zákon o soukromých bezpečnostních službách, pomůže ke zvýšení morálky firem působící v tomto oboru a ke snížení korupce ve výběrových řízeních?</p>	<p>☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne</p>
<p>14. Myslíte si, že vaše odpovědi jsou ovlivněny současnou politikou a stavem korupčních afér v našem státě?</p>	<p>☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne</p>
<p>15. Myslíte si, že pokud by Vaše společnost poukázala na netransparentní zakázku, velice by Vám to přitížilo a snížilo tak šance na další úspěchy účastnit se výběrových řízení?</p>	<p>☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne</p>
<p>16. Myslíte si, že korupci ve výběrových řízeních se v budoucnu podaří odstranit?</p>	<p>☐ Ano ☐ Spíše ano ☐ Ne ☐ Spíše ne</p>

Nyní prosím uložte tento soubor a zašlete prosím zpět jako přílohu na uvedený e-mail.

Ještě jednou děkuji za spolupráci.